Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 - 2030

BĘDZIN 2021 R.

Opracowanie:

Strategię Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030

opracowano dzięki współpracy Urzędu Miejskiego w Będzinie z firmą

EKO - GEO GLOB

Realizacja Modelu Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej:

Pracowania Urbanistyczna: GEOPLAN Adrian Luszka

ul.Strzegomska 42 j /14, 53-611 Wrocław, Polska
www.geoplan.com.pl, email:info@geoplan.com.pl
tel/fax.(+48)71/3590509, kom.0501475117
NIP 8981635959, REGON 932773864
GEOPLAN

Strategia zawiera dane wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

Przedstawione zdjęcia stanowią własność Miasta Będzina

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI....3

I. WPROWADZENIE....6

1. PODSUMOWANIE REALIZACJI OSIĄGNIĘTYCH CELÓW I ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH ZE STRATEGII ROZWOJU MIASTA BĘDZINA NA LATA 2012 – 2020....6

II. DIAGNOZA STRATEGICZNA....8

2.1. STREFA PRZESTRZENNA....8
2.1.1. Położenie, dostępność komunikacyjna....8
2.1.2. Zagospodarowanie przestrzenne....10
2.1.3. Zabytki....11
2.1.4. Infrastruktura....15
2.1.4.a. Sieć wodociągowo – kanalizacyjna....16
2.1.4.b. Sieć ciepłownicza....16
2.1.4.c. Sieć gazowa....16
2.1.5. Środowisko....17
2.1.5.a. Obszary chronione i cenne przyrodniczo....17
2.1.5.b. Tereny zdegradowane....18
2.1.5.c. Wody powierzchniowe i podziemne....18
2.1.5.d. Stan powietrza....19

2.2. STREFA SPOŁECZNA....20
2.2.1. Demografia....20
2.2.2. Pomoc społeczna....22
2.2.2.a. Lokale socjalne....22
2.2.3. Oświata....23
2.2.4. Kultura, sport, rekreacja....24
2.2.5. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe....29

2.3. STREFA GOSPODARCZA....30
2.3.1. Podmioty gospodarcze....30
2.3.2. Rynek pracy....31
2.3.3. Turystyka....32

2.4. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI....32

III. SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU I WYNIKÓW ANKIETYZACJI....38

IV. ANALIZA SWOT....42

V. WIZJA ROZWOJU I MISJA MIASTA BĘDZINA W PERSPEKTYWIE DO 2030 ROKU. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE PRZESTRZENNYM, GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM....45

5.1. Kierunki działań podejmowanych do osiągnięcia celów strategicznych....48

5.1.1. Wykaz kierunków działań/działań w ramach strefy przestrzennej.....48

5.1.2. Wykaz kierunków działań/działań w ramach strefy społecznej.....53

5.1.3. Wykaz kierunków działań/działań w ramach strefy gospodarczej.....57

VI. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ.....59

VII. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ GMINY BĘDZIN.....64

VIII. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ NA TERENIE MIASTA.....75

IX. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z WYTYCZNYMI I ZAŁOŻENIAMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU.....77

X. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....81

10.1 Monitoring.....81

10.2. Ewaluacja.....82

XI. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....83

SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW.....85

ŹRÓDŁA DANYCH.....85

Szanowni Państwo,

przedkładamy na Państwa ręce dokument Strategii Rozwoju Miasta Będzina, który przedstawia założenia rozwoju gminy na najbliższe lata, w perspektywie do 2030 roku.

„Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021-2030" jest najważniejszym dokumentem wielowymiarowego planowania oraz kompleksowego określenia kierunków rozwoju naszego miasta w najbliższej dekadzie.

Opracowanie dokumentu strategii to przedsięwzięcie wymagające bardzo dużego wkładu pracy oraz zaangażowania rożnych środowisk lokalnych. Wypracowane założenia i kierunki rozwoju przyjęte w dokumencie poprzedzone były dokładną analizą danych, oceną bieżącej sytuacji oraz gruntowną weryfikacją dotychczas podejmowanych działań. Zwłaszcza dogłębna analiza potrzeb mieszkańców oraz dążenie do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców była dla nas priorytetem przy określaniu celów strategicznych na kolejne lata.

Założenia i cele przedstawione w strategii to wynik dyskusji i zaangażowania licznych środowisk lokalnych, przedstawicieli różnych sektorów oraz mieszkańców Będzina. Chciałbym serdecznie podziękować tym wszystkim, którzy aktywnie uczestniczyli w procesie konstruowania tego ważnego dla naszego miasta dokumentu.

Konsekwentna realizacja wizji i celów określonych w strategii pozwoli Będzinowi stać się miastem innowacyjnym, wygodnym do życia i wypoczynku, przyjaznym dla seniorów oraz doskonałym do wychowywania młodych będzinian.

Prezydent Miasta Będzina

(-) Łukasz Komoniewski

I. WPROWADZENIE

Planowanie strategiczne, monitoring efektów i nakładów oraz zaawansowane planowanie o charakterze partycypacyjnym są obecnie niezbędnym elementem skutecznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne, a także nowy okres programowania polityk i finansowania, wpłynęły na zmiany dokumentów strategicznych na wszystkich szczeblach administracji publicznej w Polsce. Władze Będzina, w trosce o zaspokojenie potrzeb mieszkańców, a także rozwój społeczno-gospodarczy miasta, przystąpiły do opracowania Strategii Rozwoju Miasta Będzina sięgającej horyzontem czasowym roku 2030.

Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021-2030 (dalej strategia) opracowana została na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych.

Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz jej nowelizacja z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz jej nowelizacja z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw

W opracowanej Strategii wykorzystano przeprowadzoną ankietyzację z mieszkańcami miasta Będzina.

1. PODSUMOWANIE REALIZACJI OSIĄGNIĘTYCH CELÓW I ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH ZE STRATEGII ROZWOJU MIASTA BĘDZINA NA LATA 2012 – 2020

Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030 to dokument strategiczny opracowany w związku z upłynięciem ram czasowych poprzedniej Strategii (lata 2012 – 2020). Pomimo, iż przedmiotowa Strategia stanowi kontynuację polityki miasta z 2012 roku zakłada nowe cele, gdyż większość założeń i celów wyznaczonych w 2012 roku została zrealizowana. Pojawiły się przed miastem nowe wyzwania społeczne, przestrzenne i gospodarcze.

W przeciągu ośmiu ostatnich lat zaobserwowano szereg pozytywnych zmian na terenie Będzina, widocznych w każdej części miasta i odnoszących się do wszystkich aspektów życia.

Miasto aktywnie korzystało ze środków wsparcia zewnętrznego, w tym głównie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego w ramach perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020.

Rozwój przestrzenny miasta prowadzony był w oparciu o obowiązujące i nowo przyjmowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, co wiązało się z rozwojem uwzględniającym estetykę i funkcjonalność przestrzeni miejskich.

Miasto stworzyło szereg nowych terenów inwestycyjnych położonych m.in. w Będzinie – Warpiu pomiędzy ulicami Zagórską i Krakowską, na obszarach dawnej eksploatacji wapieni i dolomitów w ramach rozwoju Gospodarczej Bramy Śląska. Realizacja tej inwestycji przyczyniła się do zmiany specyfiki miasta. Umożliwiło to tym samym rozwój przedsiębiorczości, a co za tym idzie zmniejszenie problemów społecznych związanych z bezrobociem.

W ostatnich latach wzrosła świadomość ekologiczna mieszkańców. Podjęto działania związane z poprawą efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów gminnych, głównie szkół podstawowych i przedszkoli miejskich oraz obiektów mieszkalnych m.in. przy ulicach Sączewskiego, Placu 3 Maja, ulicy Stanisława Małachowskiego czy przy ulicy Modrzejowskiej. W ramach działań na rzecz poprawy powietrza udzielano także dofinansowań na rzecz wymiany nieefektywnych kotłów węglowych. Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat nastąpiła poprawa jakości powietrza na terenie Będzina, jednakże działania te powinny być kontynuowane.

Ostatnie lata, to także znaczny rozwój terenów mieszkaniowych m.in. na Górkach Małobądzkich. Corocznie wzrasta liczba mieszkań oraz powierzchni terenów mieszkaniowych.

Prowadzono także działania społeczne związane z projektem Centrum Usług Społecznych czy budową nowego żłobka.

Lata 2012 – 2020 to także lata, w których zrealizowano wiele dużych inwestycji, które w znacznym stopniu przyczyniły się do zwiększenia atrakcyjności Będzina na szczeblu ponadlokalnym, zwiększając pozycję miasta na tle Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii czy całego województwa.

Jedną z ważniejszych inwestycji było zagospodarowanie bulwarów rzeki Czarnej Przemszy – odnowienie przestrzeni publicznej jednoczącej ludzi, przyrodę i wydarzenia. Miasto posiada własną plażę miejską – idealne miejsce do rozrywki i aktywnego spędzania czasu.

Fot. Widok z góry zagospodarowanych bulwarów Czarnej Przemszy

Podjęto także działania na rzecz remontu i nadania nowych funkcji nitowanej wieży ciśnień w Grodźcu – zabytku poprzemysłowej dzielnicy Będzina.

Sztandarową inwestycją prowadzoną w ostatnich latach jest budowa nowoczesnej hali sportowo - widowiskowej – Będzin Arena.

Realizacja wymienionych wyżej inwestycji wpłynęła na znaczne zwiększenie atrakcyjności turystycznej Będzina, wyznaczając tym samym nowe kierunki celów rozwoju miasta.

Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030 uwzględnia kwestie związane z obecnie obserwowanym rozwojem miasta prowadzącym do powstania nowych potrzeb m.in. w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, a także dynamicznym rozwojem innowacyjnej przedsiębiorczości. Wszystkie planowane cele i działania uwzględniają kwestie społeczne, które stanowią niezwykle istotną cześć planów w ramach nowej *Strategii.*

Nowa *Strategia* stanowi także odpowiedź władz miasta na zmiany klimatu, ogólnokrajowy problem związany z jakością powietrza, szczególnie w sezonie grzewczym, czy przygotowanie miasta na postępujące negatywne trendy demograficzne, związane ze starzeniem się społeczeństwa.

II. DIAGNOZA STRATEGICZNA

2.1. STREFA PRZESTRZENNA

2.1.1. Położenie, dostępność komunikacyjna

Miasto Będzin, siedziba władz samorządowych powiatu będzińskiego, położone jest w środkowo-wschodniej części województwa śląskiego, w granicach podregionu sosnowieckiego, w odległości około 13 km na północny wschód od stolicy regionu – Katowic. Będzin zajmuje obszar 37,37 km^2, co stanowi 10,3% łącznej powierzchni powiatu będzińskiego. Miasto graniczy od południa z Sosnowcem, od zachodu z gminami miejskimi Czeladź oraz Wojkowice, od północy z gminą wiejską Psary, natomiast od wschodu z Dąbrową Górniczą.

Będzin charakteryzuje się niezwykle korzystnym położeniem względem głównych szlaków transportowych (drogowych i kolejowych), międzynarodowego portu lotniczego Katowice – Pyrzowice, a także największego węzła komunikacyjnego w Polsce, jaki tworzy stolica województwa śląskiego razem z pozostałymi miastami Górnośląskiego Związku Metropolitalnego.

Najważniejszymi ciągami komunikacji kołowej, wiodącymi przez obszar Będzina są droga krajowa nr 86 (Tychy – Katowice – Sosnowiec – Będzin – Wojkowice Kościelne) oraz droga krajowa nr 94 (Zgorzelec – Legnica – Wrocław – Opole – Bytom – Będzin – Sosnowiec – Dąbrowa Górnicza –

Olkusz – Kraków), stanowiąca alternatywny szlak transportowy dla autostrady A4. Ponadto przez teren miasta przebiega droga wojewódzka nr 910, łącząca Będzin z Dąbrową Górniczą.

Będzin posiada bardzo dogodne połączenie drogowe z resztą kraju – leży na skrzyżowaniu dwóch ważnych tras szybkiego ruchu: drogi krajowej nr 94 z Wrocławia do Krakowa z drogą krajową nr 86 z Katowic do Warszawy, która 11 kilometrów dalej łączy się na węźle Podwarpie z drogą ekspresową (międzynarodową) S1/E75. Przez miasto przebiega także droga wojewódzka nr 910. Miasto posiada dogodne połączenia drogowe z krzyżującymi się nieopodal autostradami A4 i A1, łączącymi zachód ze wschodem oraz północ z południem kraju.

Głównym szlakiem komunikacji kolejowej, przebiegającym przez teren Będzina, jest linia kolejowa nr 1, łącząca Katowice z Warszawą przez Częstochowę, Piotrków Trybunalski oraz Skierniewice. Na trasie tego ciągu transportowego, w granicach miasta zlokalizowane są dwie stacje kolejowe (Będzin Miasto, Będzin), a także jeden kolejowy przystanek osobowy (Będzin Ksawera). Ponadto przez obszar Będzina przebiega linia kolejowa nr 183, łącząca Dąbrowę Górniczą Ząbkowice ze stacją Będzin Łagisza.

Uzupełnieniem ww. dróg są drogi gminne. Pod koniec 2019 r. na terenie miasta znajdowało się 94,8 km dróg gminnych, w tym 60% w stanie dobrym, a 40% w stanie zadowalającym.

Analizując umiejscowienie Będzina na tle regionalnego układu komunikacyjnego, trzeba zwrócić szczególną uwagę na jego korzystną lokalizację względem infrastruktury transportu lotniczego. Miasto położone jest w odległości około 20 km od międzynarodowego portu lotniczego „Katowice" w Pyrzowicach, który pod względem natężenia ruchu pasażerskiego zajmuje 3 miejsce wśród 11 polskich lotnisk komunikacyjnych, za Warszawą – Okęciem oraz Krakowem – Balicami.

Umiejscowienie Będzina względem głównych ciągów transportowych, lotniska, jak również największego w Polsce węzła komunikacyjnego, należy uznać za istotny czynnik atrakcyjności miasta dla osadnictwa, a także lokalizacji potencjalnych inwestycji prywatnych (w tym kapitału zagranicznego).

2.1.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Obszar Będzina umownie dzielony jest na 8 jednostek strukturalnych, którymi są: Grodziec, Gzichów, Ksawera, Łagisza, Małobądz, Syberka, Śródmieście oraz Warpie. Podział miasta na dzielnice wynika przede wszystkim z układu przestrzenno-strukturalnego, jaki został ukształtowany w minionych okresach historycznych. Obszarami formowanymi począwszy od średniowiecza są Śródmieście, a także Grodziec i Łagisza. Z kolei genezy rozwoju dzielnic Warpie, Ksawera i Małobądz należy upatrywać w procesach osadnictwa z epoki industrialnej. Syberka i Gzichów są natomiast terenami osadnictwa powojennego.

Generalnie w przestrzeni Będzina dominują tereny zurbanizowane i nieużytkowane grunty rolne. Równocześnie warto podkreślić, iż poszczególne dzielnice miasta różnią się pomiędzy sobą zarówno

pod względem stopnia intensywności użytkowania powierzchni, jak również charakteru zagospodarowania. Najwyższym poziomem zainwestowania w skali całego Będzina odznaczają się Syberka, Śródmieście oraz Małobądz. Z kolei największym udziałem terenów niezagospodarowanych charakteryzują się Grodziec i Gzichów. Najwyższą koncentracją obszarów przemysłowych w przestrzeni miasta cechują się Łagisza, a także Grodziec. Ponadto na terenie Łagiszy, Gzichowa oraz Grodźca zaznacza się znaczny odsetek terenów rolnych i leśnych. Najwyższym stopniem urbanizacji charakteryzują się Śródmieście, Małobądz, Syberka i Ksawera, gdzie w strukturze zabudowy wyraźnie dominują wielorodzinne zespoły mieszkaniowe. Z kolei obszarami o największej koncentracji budownictwa jednorodzinnego są Grodziec, Łagisza oraz Gzichów. Równocześnie należy odnotować, iż dzielnica Śródmieście odznacza się ponadprzeciętnym nagromadzeniem obiektów użyteczności publicznej oraz usług publicznych w skali całego miasta.

W granicach Będzina znajdują się zdegradowane tereny poprzemysłowe (np. obiekty dawnej Cementowni „Grodziec" czy Kopalni Węgla Kamiennego „Grodziec"), które wymagają zagospodarowania, restrukturyzacji bądź podjęcia działań naprawczych. Problem nagromadzenia obszarów oraz obiektów poprzemysłowych podlegających systematycznej dewastacji dotyczy w głównej mierze dzielnicy Grodziec, zlokalizowanej w zachodniej części miasta.

W sferze zagospodarowania przestrzennego w Będzinie, zdefiniowano dotychczas kilka istotnych problemów. Poza wymienionymi wcześniej, na szczególną uwagę zasługują także nieuregulowane stosunki własnościowe w zakresie stanu posiadania nieruchomości (w głównej mierze na obszarze Śródmieścia), współistnienie terenów przemysłowych z zabudową mieszkaniową i terenami rekreacyjnymi (przede wszystkim w dzielnicy Łagisza), miejscowy niedorozwój sieci infrastruktury komunalnej (wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłowniczej), czy dekapitalizacja techniczna wielorodzinnych zespołów mieszkaniowych (blokowisk). Niemniej jednak za najważniejszy problem w sferze zagospodarowania przestrzennego Będzina, trzeba uznać stale postępującą degradację Śródmieścia, przejawiającą się m.in. w fizycznym ubytku substancji materialnej o walorach kulturowych oraz dekapitalizacji technicznej starych zasobów mieszkaniowych. Równocześnie należy podkreślić, iż problemy przestrzenne na tym obszarze przekładają się na występowanie różnego rodzaju niekorzystnych zjawisk społecznych (ponadprzeciętna w skali miasta koncentracja problemów ubóstwa, zagrożenia przestępczością, marginalizacji i wykluczenia społecznego).

2.1.3. Zabytki

W przestrzeni miasta można odnaleźć cenne zabytki architektury minionych okresów historycznych.

Wśród najważniejszych obiektów historycznych Będzina trzeba wymienić:

- Zamek

Jest to średniowieczny zamek piastowski, zbudowany w latach 40 XIV wieku przez Kazimierza Wielkiego poprzez przekształcenie wcześniejszego drewnianego dworu w murowaną warownię obronną. Położony jest na wzgórzu nad rzeką Czarną Przemszą.

W 1834 roku został zrekonstruowany, a w latach 1952-1956 odbudowany. Na dziedzińcu zamku znajduje się karczma, a w jego wnętrzu Muzeum Zagłębia z bogatą kolekcją dawnej broni białej, miotającej, palnej i uzbrojenia ochronnego. Obok starej broni w oddzielnych salach mieszczą się wystawy poświęcone historii wojska polskiego okresu międzywojennego oraz dziejom samej warowni. Można również wejść na okrągłą basztę, skąd rozciąga się widok na panoramę Zagłębia. Jest to istotny punkt na mapie kulturalnej miasta. Na dziedzińcu odbywają się m.in. imprezy plenerowe, wystawy, turnieje rycerskie.

Fot. Widok na Zamek w Będzinie

- Zespół pałacowo-parkowy na Gzichowie - Pałac Mieroszewskich

To barokowo-klasycystyczny pałac, wzniesiony w 1702 roku przez Kazimierza Mieroszewskiego na wzór ówczesnych pałaców francuskich.
Jednopiętrowy budynek wiele razy był upiększany i rozbudowywany, w związku z czym ma niejednolity charakter stylowy.
Na jego tyłach znajduje się park z początku XVIII wieku, w którym zachowały się kamienne rzeźby Bachusa i Flory, a otoczony jest przez oficyny dworskie oraz zabudowania gospodarcze. Najstarsze drzewa w parku liczą ponad 150 lat. Obecnie pałac jest częścią Muzeum Zagłębia.

- Podziemia będzińskie

Podziemia będzińskie to schron przeciwlotniczy z czasów II wojny światowej budowany przez Niemców od 1943 r. Początkowo schron miał stanowić ochronę dla stacjonujących tu oddziałów wojskowych
i administracji, a później także dla niemieckiej ludności cywilnej. Budowane obiekty były drążonymi w zboczu góry sztolniami, z betonową obudową.

Podziemia zlokalizowane są pod zabudowaniami i ulicami Wzgórza Zamkowego. Do podziemi prowadzą cztery wejścia. Dwa z nich znajdują się po południowej stronie Wzgórza (od Al. Hugona Kołłątaja), dwa pozostałe po stronie północnej (od ul. Podzamcze). Wejścia do podziemi obecnie są zabezpieczone. Topografia podziemi jest urozmaicona. Tworzą one swojego rodzaju labirynt składający się z tuneli, krętych korytarzy, komór i naturalnych szczelin o wysokości do 8 metrów. Całkowita długość korytarzy wynosi ok. 450 metrów, a różnica poziomów wejść 9 m.

Podziemna trasa turystyczna, która znajduje się pod Wzgórzem Zamkowym, została otwarta dla zwiedzających w 2013 roku. Udostępniona do zwiedzania ekspozycja poświęcona jest najdawniejszej historii miasta oraz czasom niemieckiej okupacji.

Fot. Wystawa na terenie Będzińskich podziemi

- Kościół Św. Trójcy

Przepięknie położona na stoku Góry Zamkowej najstarsza świątynia będzińska. Wzniesiona została prawdopodobnie w XIV w. (potwierdzone wzmianki o drewnianym kościółku pochodzą z 1308 r.). Murowany kościół wzniesiono za czasów Kazimierza Wielkiego, niemal równocześnie z zamkiem i murami miejskimi. Najdawniejszą część stanowi dzisiejsze prezbiterium. Na skutek licznych zniszczeń wielokrotnie był przebudowywany - obecnie ma formę i wyposażenie barokowe.

- Kościół filialny pod wezwaniem św. Doroty, Parafia św. Katarzyny w Będzinie-Grodźcu,

Najważniejsze wzniesienie w okolicy, Góra Św. Doroty (382 m n.p.m.), od niepamiętnych, pogańskich jeszcze czasów była obiektem kultu. Do dziś jest ciekawym punktem widokowym, z którego widać panoramę Zagłębia i Śląska. Kościół filialny wzniesiono tutaj po pożarze głównej grodzieckiej świątyni w roku 1635 z przeznaczeniem początkowo na kościół parafialny.

- Sanktuarium Polskiej Golgoty Wschodu

24 maja 1997 roku pierwszy ordynariusz diecezji sosnowieckiej ksiądz bp. Adam Śmigielski ustanowił będziński kościół Sanktuarium Polskiej Golgoty Wschodu. Przed wejściem do dolnej kaplicy znajduje się krzyż obrazujący Matkę Bożą Katyńską wraz z wypisanymi miejscami kaźni, zaś w środku dolnego kościoła znajduje się Izba Pamięci. Można w niej oglądać pamiątki po zamordowanych na Wschodzie Polakach, którzy pochodzili głównie ze Śląska oraz Zagłębia. W środku wyeksponowano brzozowy krzyż z Matką Bożą Katyńską.

- Kościół pw. św. Barbary DM

W parafii znajduje się koronowany obraz Matki Bożej Częstochowskiej, nazywany przez wiernych Matką Bożą Będzińską. Korony pobłogosławił osobiście papież Benedykt XVI. W dokumentacji przesłanej
do Watykanu, która przyczyniła się do wydania dekretu znalazły się świadectwa wiernych, w tym przypadki uzdrowień i cudownego ocalenia górników z zalanej podczas katastrofy w 1969 r. kopalni "Gen. Zawadzki".
Od 2007 roku w kościele znajdują się także relikwie patronów Polski: św. Stanisława biskupa, św. Andrzeja Boboli i św. Wojciecha.

- Cementownia Grodziec /Będzin-Grodziec/

Kultowe miejsce fotografów. Powstała w 1857 r. jako pierwsza w Polsce fabryka cementu portlandzkiego i piąta cementownia na świecie. Została założona przez Jana Ciechanowskiego, od 1925 należała do koncernu SOLVAY. Zamknięta w 1979 r. na skutek szkód górniczych.

- Willa Ciechanowskich

Rezydencja ostatnich właścicieli Grodźca – Ciechanowskich wraz z parkiem jest jednym z najciekawszych świeckich zabytków Będzina. Pałacyk, który łączy w sobie elementy architektury włoskiej i gotyckiej, wzniesiony został w latach 40 XIX w. przez Fryderyka M. Lanciego na zamówienie późniejszych twórców najstarszej polskiej cementowni. Przebudowany pod koniec ubiegłego stulecia i ze zmienioną przez Waleriana Kronberga (wybitnego twórcę ogrodów działającego na terenie zaboru rosyjskiego) kompozycją parku, do dziś stanowi uroczy fragment miejscowego krajobrazu. Park o powierzchni około 5 hektarów zachwyca unikalnym starodrzewem wpisanym do rejestru zabytków przyrody.

<u>Zabytki żydowskie</u>

- Kirkut (cmentarz żydowski)

Znajduje się na zachodnim zboczu Wzgórza Zamkowego. Jego początki sięgają roku 1831.

- Przedwojenny żydowski Dom Modlitwy w Bramie Cukermana

Mieści się na I piętrze kamienicy przy Al. Hugona Kołłątaja 24 w głębi podwórza. Założony prawdopodobnie na przełomie lat 20 i 30 XX wieku przez rodzinę Cukermanów, do której należała kamienica. Posiada częściowo zachowane i odrestaurowane malowidła ścienne.

- Dom Modlitwy Mizrachi

Powstał około połowy lat 20 XX wieku dla będzińskiego oddziału organizacji religijnej Mizrachi, tylko z salą dla mężczyzn. Posiada zachowane malowidła ścienne o najbogatszej w całym województwie śląskim ikonografii judaistycznej.

Przez teren miasta przebiegają liczne szlaki turystyczne.

Szlaki piesze:

Szlak Husarii Polskiej – 160 km długości,

Szlak 25-lecia PTTK – 125 km długości,

Szlak Świerklaniecki – 26 km długości

Szlaki i trasy rowerowe:

Trasa T-1 o długości 15 km

Trasa T-2 o długości 11,9 km

Trasa T-3 o długości 1,2 km

Trasa T-4 o długości 0,9 km

Trasa T-5 o długości 4,3 km

Trasa T-6 o długości 3,8 km

Trasa T-7 o długości 7,6 km

Trasa nr 1 o długości 5,4 km

Ścieżki edukacyjne:

ścieżka przyrodniczo-leśna w Lesie Grodzieckim, ok. 1 km długości.

ścieżka edukacyjna „Owoce lasu" w Parku Syberka

szlak historyczno – edukacyjny na Górze Zamkowej

2.1.4. Infrastruktura

2.1.4.a. Sieć wodociągowo – kanalizacyjna

Będzin zaopatrywany jest w wodę z trzech źródeł, którymi są trzy własne ujęcia głębinowe (Małobądz B-I, Małobądz B-II, Rozkówka), wodociąg gminny gminy Psary, a także magistrala Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów w Katowicach. W 2019 roku długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie miasta wynosiła 203,6 km. Zarządcą sieci wodociągowej, jak również własnych głębinowych ujęć wody na terenie miasta Będzin jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Będzinie.

W granicach administracyjnych Będzina zlokalizowane są dwie oczyszczalnie ścieków, a mianowicie komunalna oczyszczalnia ścieków w Będzinie (jej administratorem jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Będzinie) oraz oczyszczalnia ścieków przy Elektrowni „Łagisza" (jej właścicielem jest Tauron Wytwarzanie S.A. – Oddział Elektrownia Łagisza w Będzinie). Ponadto część mieszkańców dzielnicy Grodziec jest obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków w Wojkowicach

(jej administratorem jest samorząd gminy Wojkowice). Miejska oczyszczalnia ścieków w Będzinie jest oczyszczalnią typu mechaniczno-biologicznego z podwyższonym stopniem usuwania związków biogennych, co posiada duże znaczenie w kontekście silnego zanieczyszczania lokalnych cieków wodnych pod względem bakteriologicznym.

2.1.4.b. Sieć ciepłownicza

Systemy ciepłownicze miasta zaspokajają ok. 54% łącznego zapotrzebowania Będzina na moc cieplną.

Przedsiębiorstwa energetyczne biorące udział w procesie zaopatrzenia terenu miasta to:

- TAURON Ciepło S.A.,
- TAURON Wytwarzanie S.A. – Elektrownia ŁAGISZA,
- Elektrociepłownia „Będzin" S.A.,
- Spółka Ciepłowniczo-Energetyczna Jaworzno III Sp. z o.o.,
- U&R CALOR Sp. z o.o.

2.1.4.c. Sieć gazowa

Będzin zaopatrywany jest w gaz ziemny wysokometanowy grupy E z krajowego systemu przesyłu gazu, którego eksploatatorem jest Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Przez teren miasta nie przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia eksploatowane przez ww. operatora.

Stopień gazyfikacji Miasta Będzina wynosi 74,29%.

2.1.5. Środowisko

W ostatnich latach na terenie Będzina realizowano wiele inwestycji związanych z poprawą infrastruktury miejskiej, w tym tej, która pomaga chronić poddawane silnej antropopresji na środowisko. Na przestrzeni lat zaobserwowano poprawę części komponentów środowiska. Jednakże istnieje potrzeba realizacji kolejnych działań w tym zakresie.

Główne działania naprawcze należy podjąć w odniesieniu do powietrza. Będą one stanowiły kontynuację dotychczasowych działań związanych z wymianą nieefektywnych kotłów oraz montażem odnawialnych źródeł energii.

2.1.5.a. Obszary chronione i cenne przyrodniczo

Będzin to nie tylko miasto o bogatej i ciekawej historii, ale także interesującej przyrodzie. Pomimo długiego okresu intensywnego eksploatowania złóż węgla, zachowane zostały tereny zielone, które

stanowią ostoję wielu zagrożonych gatunków roślin i zwierząt. Eksperci wskazują, że różnorodność ptaków potwierdza bogactwo i złożoność systemu przyrodniczego, co znajduje swoje odzwierciedlenie w Będzinie. Szacuje się, że w mieście występuje około 72 chronionych gatunków ptaków.

Łączna powierzchnia terenów objętych ochroną prawną (w formie obszarów chronionego krajobrazu) w granicach Będzina w 2019 roku wynosiła 302,82 ha, co stanowiło 8,0% obszaru miasta.

W granicach administracyjnych Będzina znajdują się 3 obszary chronionego krajobrazu, a mianowicie Góra Zamkowa, Góra św. Doroty oraz Las Grodziecki, które w przestrzeni miasta są terenami o najwyższej atrakcyjności pod względem przyrodniczym, krajobrazowym, jak również wypoczynkowym. Ponadto na mocy uchwały Rady Miejskiej w Będzinie, za pomniki przyrody ożywionej uznano łącznie 85 drzew, w tym całą aleję kasztanową w Parku Ciechanowskich. Równocześnie warto odnotować, iż w granicach miasta występują siedliska roślin objętych całkowitą ochroną prawną (np. cis pospolity, dziewięćsił bezłodygowy, storczyk szerokolistny), jak również ptaków o malejącej liczebności w skali Europy Środkowej bądź też zagrożonych wyginięciem (m.in. jastrząb, myszołów, remiz, pustułka, pliszka żółta, czy wilga).

Wzgórze Doroty - obszar obejmuje Górę św. Doroty (381 m n.p.m.), będącej najwyższym punktem w mieście i wspaniałym miejscem widokowym, o bardzo dużych walorach krajobrazowych. Wśród walorów przyrodniczych należy zwrócić uwagę na dobrze wykształcone zarośla śródpolne, zwane czyżniami (z tarniną, głogami, ligustrem, leszczyną i szakłakiem) oraz pozostałości muraw kserotermicznych z takimi charakterystycznymi roślinami jak: wilczomlecz lancetowaty, rutewka mniejsza, lucerna sierpowata, fiołek pagórkowy, żebrzyca roczna, marzanka pagórkowa, czyściec prosty, chabry: driakiewnik i nadreński, kłosownica pierzasta, wiązówka bulwkowa, szałwia łąkowa.

Las Grodziecki - obszar obejmuje kompleks leśny o powierzchni blisko 150 ha, w którym dominują siedliska leśne. Wzdłuż cieków i zagłębień wykształcają się siedliska łęgowe, a wyjątkowo w miejscach stagnacji i utrudnionego odpływu wód - spotyka się siedliska o charakterze olsów. Na siedliskach lasowych rosną jesiony, jawory, klony, brzozy, dęby szypułkowe a także sosny i świerki. W większości drzewa są młode, nie przekraczają 100 lat.

2.1.5.b. Tereny zdegradowane

Na terenie miasta znajdują się tereny zdegradowane, co jest pokłosiem wieloletniej, intensywnej działalności górniczej. Należą do nich:

- odkrywka „Brzozowica” w Będzinie-Łagiszy – dawne wyrobisko odkrywkowe węgla kamiennego, powstałe w 1958 r. i eksploatowane do roku 1971. Wykorzystywane następnie jako składowisko skały płonnej, odpadów hutniczych oraz odpadów paleniskowych z Elektrowni „Łagisza”,

- teren przy ulicy Rutki Laskier i Robotniczej w Będzinie - Warpiu – wyrobisko odkrywkowe wapieni i dolomitów triasowych, później wykorzystywane jako miejsce deponowania ziemi z wykopów,
- teren „Kijowa" – dawne wyrobisko odkrywkowe, później wykorzystywane do składowania odpadów,
- zwałowisko skały płonnej KWK „Grodziec" w rejonie ulic Barlickiego i Sobieskiego w Będzinie-Grodźcu (część na terenie Wojkowic) – czynne od lat 60-tych do połowy lat 80-tych XX wieku.

2.1.5.c. Wody powierzchniowe i podziemne

Głównym ciekiem naturalnym przepływającym przez obszar miasta jest **Czarna Przemsza** należąca do zlewni rzeki Wisły. Prawobrzeżnym dopływem Przemszy jest potok Psarski, zaś lewobrzeżnym potok Pogoria. Poza tymi dwoma dopływami brak jest innych znaczących dopływów na terenie miasta.

W zachodniej części występują tylko niewielkie fragmenty potoku Wielonka i rzeki Brynica.

Czarna Przemsza to rzeka o długości 63,3 km, której źródło znajduje się w Zawierciu, na Wyżynie Krakowsko – Częstochowskiej. Od miejsca, w którym wpada do niej Brynica (w Sosnowcu) stanowi granicę między wywodzącym się historycznie z Małopolski Zagłębiem Dąbrowskim a wschodnim terenem Górnego Śląska. Historycznie ciekawe jest także miejsce, w którym Czarna Przemsza łączy się z Białą Przemszą, tworząc rzekę Przemszę – dokładnie tam w latach 1846-1915 zbiegały się granice trzech europejskich mocarstw biorących udział w rozbiorze Polski: Prus, Austrii i Rosji, tworząc tzw. „Trójkąt Trzech Cesarzy".

W granicach miasta niewiele jest także mniejszych cieków i rowów melioracyjnych. Nieliczne znajdują się w dolinie Przemszy w rejonie Borów, w dolinie potoku Psarskiego oraz w dolinie tzw. Potoku Brzozowskiego. Występujące dawniej cieki takie jak potok Łagiski, potok Brzozowicki i potok Gzichowski w wyniku znacznej urbanizacji terenu uległy przekształceniu. Funkcja potoku Brzozowieckiego i Gzichowskiego w dolnych częściach została przejęta przez kanalizację deszczową. Czarna Przemsza na całej swej długości jest uregulowana.

Badania jakości wód powierzchniowych na terenie miasta prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ostatnich trzech latach wskazywały na zły stan wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych. Podobna sytuacja występuje w niemal wszystkich punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego.

Obszar miasta Będzina położony jest w zasięgu dwóch Głównych Zbiorników Podziemnych: GZWP 329 – „Bytom" i GZWP 456 – „Będzin" (Czeladź).

GZWP 329 „Bytom" jest zbiornikiem triasowym, w którym głównymi poziomami wodonośnymi są poziomy wapienia i retu rozdzielone marglistymi utworami dolnej części warstw gogolińskich. Na skutek redukcji miąższości oraz sztucznie wywołanych połączeń hydraulicznych, warstwy te utraciły swój izolacyjny charakter i traktuje się je jako jeden kompleks wodonośny zwany serią węglanową triasu. Kolektorem wód są tutaj wapienie i zdolomityzowane wapienie z przewarstwieniami margli. Poziom jest zasilany bezpośrednio opadami oraz pośrednio poprzez przesiąkanie z innych warstw. Stwierdzono, że część wód triasowych z południowego obszaru przesiąka do wychodni pokładów karbonu (obszar ujęcia – szyb „Paweł).

GZWP 456 „Będzin" jest w utworach karbonu. Poszczególne poziomy są odizolowane od siebie warstwami nieprzepuszczalnych iłowców i prowadzą głównie wody pod ciśnieniem. Utwory karbońskie charakteryzują podwyższone wartości chlorków, siarczanów, żelaza i manganu.

Miasto Będzin występuje w obrębie Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 111 i 112. Na podstawie prowadzonych badań jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych zlokalizowanych najbliżej miasta Będzina stan JCWPd nr 111 oceniono jako słaby, natomiast stan JCWPd 112 oceniono jako dobry.

2.1.5.d. Stan powietrza

Jakość powietrza w dalszym ciągu jest jednym z głównych problemów środowiskowych na terenie miasta. Wpływ na jakość powietrza ma głównie niska emisja związana ze stosowaniem niskosprawnych kotłów węglowych.

Na stan powietrza wpływa także emisja punktowa związana z zakładami przemysłowymi funkcjonującymi na terenie Będzina oraz emisja komunikacyjna.

Na podstawie rocznej oceny jakości powietrza województwa śląskiego za rok 2019 na terenie Będzina odnotowano przekroczenia:

- średniej rocznej wartości poziomu docelowego benzo(a)pirenu,
- średniej dobowego poziomu dopuszczalnego pyłów PM10,
- średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego pyłów PM2.5,
- średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego pyłów PM2.5 (II faza),
- poziomu celu długoterminowego ozonu.

2.2. STREFA SPOŁECZNA

2.2.1. Demografia

Według dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w granicach Będzina w 2019 roku zamieszkiwało 56 354 osób, co stanowiło 38,1% ogólnej liczby ludności powiatu będzińskiego. Liczba mieszkańców miasta od wielu lat systematycznie zmniejsza się, co przedstawia poniższy wykres.

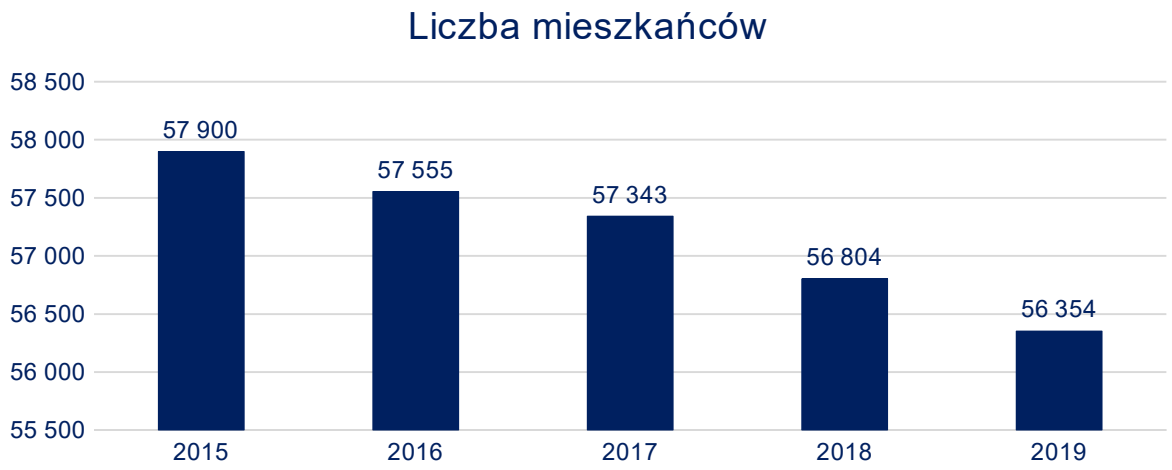

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Będzina w latach 2015 – 2019.

Z punktu widzenia dalszych możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego, a także przyszłych potrzeb mieszkańców, istotne znaczenie posiadają zarówno obecna struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, jak również jej zmiany w czasie. W 2019 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 roku życia) stanowiły 16,0% populacji Będzina. W tym miejscu należy podkreślić, iż miasto cechuje się relatywnie niskim udziałem tej grupy wiekowej, w szczególności na tle kraju (18,7%) i regionu (17,2%). Równocześnie odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 roku życia oraz kobiety powyżej 60 roku życia) w Będzinie (25,7%) kształtuje się powyżej średniej dla Polski (16,9%), a także województwa śląskiego (21,9%).

Tabela 1. Mieszkańcy miasta Będzina w podziale na grupy ekonomiczne w latach 2015 – 2019.

ekonomiczne grupy wieku	2015	2016	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	15,8	15,8	16,0	16,0	16,0
wiek produkcyjny	61,3	60,4	59,6	58,9	58,3
wiek poprodukcyjny	22,9	23,7	24,4	25,1	25,7

Poniższa tabela przedstawia wartości salda migracji dla miasta Będzina w ujęciu porównawczym z powiatem będzińskim, województwem śląskim oraz krajem.

Tabela 2. Saldo migracji na terenie miasta w latach 2016 – 2019 w ujęciu porównawczym.

saldo migracji	2016	2017	2018	2019
saldo migracji ludności na 1000 osób Będzin	-1,16	- 1,32	-1,72	-0,99
saldo migracji ludności na 1000 osób powiat	2,33	1,45	2,06	1,70
saldo migracji ludności na 1000 osób województwo	-1,00	-1,00	- 1,11	-1,04
saldo migracji ludności na 1000 osób kraj	0,04	0,04	0,09	0,16

Kolejna tabela wskazuje na wartości przyrostu naturalnego dla miasta Będzina ujęciu porównawczym z powiatem będzińskim, województwem śląskim oraz krajem.

Tabela 3. Przyrost naturalny na terenie miasta w latach 2015 – 2019 w ujęciu porównawczym.

	2015	2016	2017	2018	2019
przyrost naturalny na 1000 osób Będzin	- 5,30	-5,29	-4,91	-5,94	- 6,23
przyrost naturalny na 1000 osób powiat	-5,01	-4,29	-4,86	-5,51	-5,56
przyrost naturalny na 1000 osób województwo	-1,9	-1,4	-1,4	-2,1	-2,5
przyrost naturalny na 1000 osób kraj	-0,7	-0,1	0,1	- 0,7	-0,9

W całości rozważań nad sytuacją demograficzną miasta pozytywnym aspektem jest zmniejszające się saldo migracji, tj. różnica między napływem (imigracja), a odpływem (emigracja). W 2019 roku saldo migracji wyniosło -0,99‰, a przykładowo w 2018 roku wyniosło -1,72‰. Sytuacja w tym zakresie jest równie dobra z perspektywy powiatu będzińskiego, gdzie saldo migracji utrzymuje się od kilku lat na poziomie ok. 2,00 ‰, gdzie w przypadku województwa utrzymuje się od kilku lat średnio na poziomie -1,00‰, a w kraju to wskaźnik ok. 0,09‰.

W zakresie przyrostu naturalnego, tj. różnicy pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów, liczba ludności utrzymuje się od kilku lat na niepokojąco niskim poziomie średnio ok. -6,00‰ i jego ujemny wskaźnik jest dwukrotnie wyższy w stosunku do wskaźników na poziomie województwa oraz prawie sześciokrotnie wyższy w stosunku do wartości na poziomie kraju.

Wyzwania demograficzne stanowią istotną przeszkodę dla rozwoju gospodarki, co może skutkować narastaniem problemów w strefie społecznej, w tym niemożnością poprawy jakości życia, gdyż skala obciążeń fiskalnych, z których finansowane są dobra publiczne, będzie zbyt trudna do utrzymania przez osoby pracujące.

Stosunkowo mały odsetek osób młodych, mniejsza liczba dzieci skutkuje w przyszłości mniejszą konsumpcją, mniejszymi przychodami z podatków i tym samym relatywnie mniejszą efektywnością finansową administracji publicznej i słabszą gospodarką.

Zwiększający się odsetek osób starszych z jednej strony pozytywnie świadczy o poprawie warunków i długości życia tej grupy społecznej, ale z drugiej strony niesie wyzywania związane z wyższymi

kosztami socjalnymi, działaniami na rzecz poprawy ich funkcjonowania w przestrzeni społecznej oraz fizycznej i architektonicznej.

2.2.2. Pomoc społeczna

W ostatnich latach widoczny jest wyraźny spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, zgodnie z poniższą tabelą.

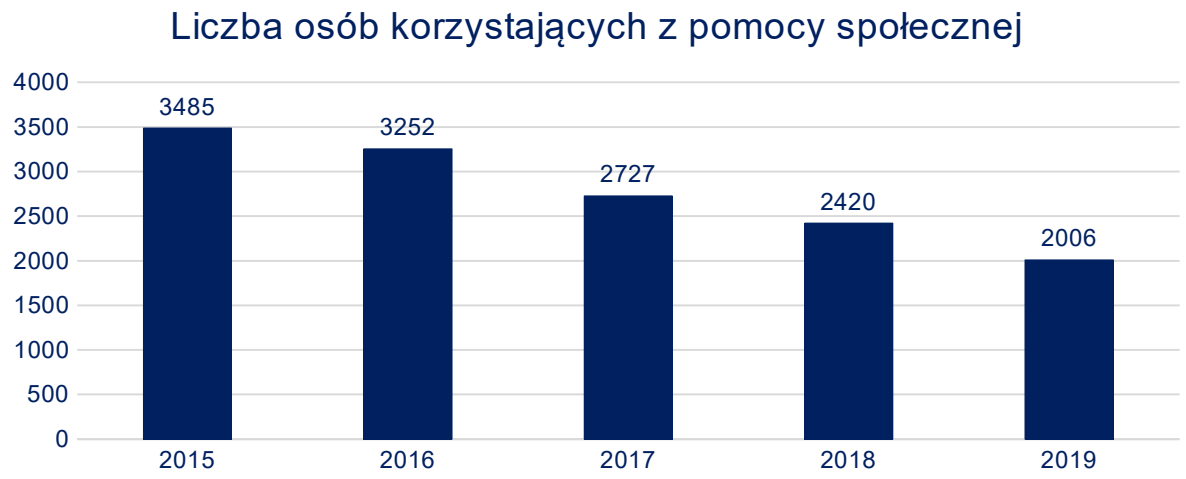

Wykres 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015 – 2019 na terenie miasta Będzina.

Tendencja spadkowa dotyczy także przyznanych zasiłków stałych (3629 świadczeń w 2019 r.), zasiłków okresowych (3109 świadczeń w 2019 r.) oraz zasiłków celowych (1282 świadczeń w 2019 r.).

2.2.2.a. Lokale socjalne

Baza lokali socjalnych z roku na rok zmniejsza się. Wykaz lokali socjalnych w ostatnich latach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4. Liczba lokali socjalnych na terenie miasta w latach 2015 – 2019.

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba lokali socjalnych	342	351	325	305	296

Stan lokali socjalnych jest zróżnicowany:

- 63,71% lokali jest wyposażonych w łazienkę i WC,
- 23,71% lokali jest wyposażonych w WC,
- 12% lokali to obiekty bez urządzeń sanitarnych.

2.2.3. Oświata

Na terenie miasta zapewniona jest edukacja na poziomie przedszkolnym, podstawowym i ponadpodstawowym. W wyniku przeprowadzonej w 2017 roku reformy edukacji likwidacji uległo 6 gimnazjów, w tym 2 samodzielne i 4 w zespołach szkół. Obecnie miasto Będzin prowadzi 10 ośmioklasowych szkół podstawowych, 13 przedszkoli oraz oddziały przedszkolne w 4 szkołach podstawowych. Sieć publicznych palcówek oświatowych uzupełniają: 9 przedszkoli niepublicznych i 1 niepubliczna szkoła podstawowa.

Powstała w ostatnich latach sieć miejskich przedszkoli i oddziałów przedszkolnych zorganizowanych w szkołach, wsparta placówkami niepublicznymi, w dużym stopniu zaspokoiła potrzeby społeczne mieszkańców Będzina. Edukacją i opieką objętych zostało ok. 96% dzieci uprawnionych do korzystania z wychowania przedszkolnego. Aktualnie nie ma żadnych problemów ze znalezieniem miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego. O pełnej dostępności do edukacji przedszkolnej w Będzinie świadczą wolne miejsca po rekrutacji i rekrutacji uzupełniającej. Wszystkie będzińskie przedszkola, poza pełną realizacją obowiązującej podstawy programowej, zapewniają dodatkową ofertę edukacyjną. Dzieci korzystające z edukacji przedszkolnej mogą – zgodnie z potrzebami i życzeniem rodziców – przebywać w przedszkolu lub w oddziale przedszkolnym w szkole pod fachową opieką do 10 godzin dziennie. Ponadto w 3 oddziałach integracyjnych miasto zapewniło 15 miejsc dla dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (dwa oddziały w Przedszkolu Miejskim nr 6 i jeden oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej nr 11) oraz 6 miejsc w oddziale specjalnym w Przedszkolu Miejskim nr 5.

Szkoły prowadzone przez miasto Będzin mają do dyspozycji tzw. godziny miejskie na zajęcia pozalekcyjne. Sposób wykorzystania dodatkowych godzin i zakres przedmiotowy zależy od decyzji dyrektora szkoły i rady pedagogicznej. Zajęcia pozalekcyjne są wpisane w szkolny program zajęć pozalekcyjnych, mają one na celu rozwijanie i pobudzanie zainteresowań oraz uzdolnień uczniów, a także propagowanie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu, podnoszenie sprawności fizycznej, umożliwienie uprawiania wybranych dyscyplin sportowych.

W przedszkolach i w szkołach podstawowych w ramach edukacji wczesnoszkolnej miasto zapewnia bezpłatne zajęcia logopedyczne i gimnastyki korekcyjnej. W organizacji pracy szkół znajdują się także zajęcia na basenie dla uczniów klas V, dodatkowe zajęcia w klasach sportowych z siatkówki chłopców i szermierki dziewcząt oraz zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Samorząd przeznacza dodatkowe środki na zajęcia sportowo-profilaktyczne. Ponadto uczniowie szkół podstawowych mogą korzystać z bogatej oferty zajęć pozaszkolnych sportowych proponowanych przez placówkę wychowania pozaszkolnego – Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Będzinie.

Uczniowie posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego mogą w Będzinie uczęszczać do placówek specjalnych bądź do szkół i klas integracyjnych lub ogólnodostępnych. Miasto zapewnia kształcenie specjalne w oddziałach integracyjnych w Szkole Podstawowej nr 11 i Szkole Podstawowej nr 3. Edukacja włączająca realizowana jest we wszystkich szkołach, w których znajdują się dzieci ze specjalnymi potrzebami.

Samorząd przeznacza niemałe środki na program wsparcia motywacyjnego dla młodych uzdolnionych mieszkańców – uczniów i studentów, dobre zdiagnozowanie potrzeb społecznych i odpowiednie przygotowanie wniosków skutkuje przyznaniem miastu środków na realizację rządowych programów pomocy materialnej dla uczniów w formie stypendiów i zasiłków szkolnych, bezpłatnych podręczników i dożywiania. We wszystkich szkołach podstawowych działają kuchnie i stołówki zapewniające bardzo dobry posiłek w przystępnej cenie.

Mocną stroną lokalnej oświaty jest współpraca szkół i przedszkoli z miejskimi instytucjami kultury i sportu, a zwłaszcza z Ośrodkiem Kultury, Miejską i Powiatową Biblioteką Publiczną, Teatrem Dzieci Zagłębia, Muzeum Zagłębia, Ośrodkiem Sportu i Rekreacji oraz Międzyszkolnym Ośrodkiem Sportowym.

Miasto Będzin prowadzi 3 żłobki samorządowe oraz 1 oddział żłobkowy w Przedszkolu Miejskim nr 13. Żłobki samorządowe są placówkami, w których realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Dodatkowo funkcjonują 2 prywatne żłobki oraz 12 dziennych opiekunów.

Efektem racjonalnej polityki społecznej miasta, odpowiedniego gospodarowania bazą samorządową jest także decyzja o udostępnieniu we wrześniu 2019 roku budynku byłego Gimnazjum nr 3 przy ul. Krakowskiej 14 Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej. W ten sposób mieszkańcy Będzina mogą skorzystać na miejscu z bogatej oferty studiów dziennych, zaocznych i podyplomowych.

2.2.4. Kultura, sport, rekreacja

Na terenie miasta znajdują się liczne tereny dające możliwość spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu.

Należą do nich:

- place zabaw w 22 lokalizacjach: ul. Tadeusza Kosibowicza, ul. Józefa Piłsudskiego, bulwary rzeki Czarnej Przemszy, Plac Kazimierza Wielkiego, Plac 3 Maja, Góra Zamkowa, ul. Brata Alberta / ul. 1 Maja, ul. Kielecka, ul. Powstańców Śląskich, ul. Zwycięstwa, ul. Stanisława Skalskiego, ul. Adama Bilika, ul. Żwirki i Wigury, ul. Kolejowa, ul. Kręta, ul. Brzozowicka, ul. Kolorowa, ul. Bory, ul. Romualda Traugutta, ul. Bolesława Zagórnego, ul. Marii Konopnickiej, ul. Elizy Orzeszkowej,
- strefy aktywności rodzinnej w 6 lokalizacjach: Park Syberka, ul. Żwirki i Wigury, ul. 1 Maja, ul. Marii Konopnickiej, ul. Pokoju, osiedle Zamkowe,
- wybiegi dla psów w 4 lokalizacjach: ul. Bursztynowa, ul. Powstańców Śląskich, ul. 1 Maja, Małpi Gaj.

Fot. Strefa aktywności rodzinnej Warpie

Parki w Będzinie:

- Park Syberka (na terenie parku zlokalizowana jest tężnia solankowa),
- Park KWK Grodziec,
- Park Warpie,
- Park przy ul. Krakowskiej,
- Park Brzozowica i Małpi Gaj,
- Park Przyjaźni Polsko-Węgierskiej,
- Park na Wzgórzu Zamkowym,
- Park przy Pałacu Mieroszewskich,
- Park Rozkówka,
- Park przy Pałacu Ciechanowskich.

Kilka informacji o niektórych parkach na terenie miasta:

- Park Rozkówka znajduje się w dzielnicy Grodziec i obejmuje teren o powierzchni blisko 29 hektarów wraz z otoczeniem po jego północnej stronie. Teren parku stanowi wysoki las znajdujący się w obniżeniu terenu. Od strony wschodniej i południowo – wschodniej otulony jest polami uprawnymi i łąkami. W samym parku spacerować można wieloma ścieżkami – w tym fragmentem zielonego szlaku turystycznego 25 – lecia PTTK.

- Park Brzozowica i Małpi Gaj – Brzozowica stanowi północno – wschodnią część dzielnicy Gzichów. Na południe od Brzozowicy płynie Czarna Przemsza (teren znajduje się na prawym brzegu rzeki). Od północy obszar graniczy z dzielnicą Łagisza.
- Park Warpie – stanowi teren zielony o łącznej powierzchni blisko 5 ha. Położony jest w dzielnicy Warpie, znajdującej się na łagodnym wzgórzu o wysokości prawie 300 m n.p.m. Obszar poprzecinany jest wieloma alejami, którym towarzyszy infrastruktura rekreacyjna. Poza ławkami i altaną pośrodku parku, na jego terenie znajduje się sporych rozmiarów, nowoczesny plac zabaw.

Dodatkowo na terenie miasta znaleźć można szereg atrakcji sportowych takich jak: skatepark, lodowisko, wodny plac zabaw, pumptruck. Mieszkańcy miasta mogą korzystać z kortów, basenu, plaży miejskiej, bawialni, urządzeń do kalisteniki. Na terenie Będzina zlokalizowane są: stadion sportowy przy ul. Sportowej, boiska sportowe przy ul. Kijowskiej, boisko do koszykówki przy ulicy Kolorowej oraz kompleks boisk przy ul. Sportowej (boiska do piłki nożnej, koszykówki i siatkówki).

Fot. Widok na pumptrack

W ostatnich latach podjęto szereg działań związanych z rozwojem miejsc rozrywki na terenie miasta.

Jedną z nich jest plaża miejska. W rejonie nadrzecznym Brzozowica w ramach projektu „Zagłębiowski Park Linearny – rewitalizacja obszaru funkcjonalnego doliny rzek Przemszy i Brynicy" powstała przestrzeń rekreacyjna, gdzie każdy może wypocząć w upalne dni – poopalać się, pograć w plażową siatkówkę, skorzystać z dostępnych leżaków czy hamaków, a przy okazji skorzystać z usług gastronomicznych, poćwiczyć na siłowni czy pospacerować wzdłuż rzeki. W okolicy plaży miejskiej zlokalizowana jest podświetlana fontanna.

Fot. Widok na plaże miejską

Do przedsięwzięć o naprawdę dużym zasięgu należy zaliczyć wybudowaną halę widowiskowo-sportową na 2500 osób. To nowoczesny i wielofunkcyjny obiekt, który tworzy w śródmieściu prawdziwy kompleks sportowo-rekreacyjny.

Warto również dodać, że na terenie miasta prężnie działają instytucje kultury:

- Muzeum Zagłębia

Muzeum Zagłębia tworzą cztery obiekty: XIV – wieczny zamek, Pałac Mieroszewskich z początku XVIII w., Dom Modlitwy „Mizarachi" oraz będzińskie podziemia. Placówka udostępnia zwiedzającym wystawy stałe i czasowe, dobra kultury oraz materiały dokumentujące historię regionu. Poza podstawową działalnością wystawienniczo – naukową instytucja prowadzi lekcje muzealne o charakterze edukacyjnym oraz organizuje konkursy, m.in. „Zagłębiowskie Palmy Wielkanocne" oraz „Rok obrzędowy w Zagłębiu Dąbrowskim". Sztandarową plenerową imprezą organizowaną przez Muzeum Zagłębia jest cieszący się zawsze dużym powodzeniem Jarmark Rzemiosła i Rękodzieła.

- Teatr Dzieci Zagłębia im. Jana Dormana

Teatr został założony przez swojego patrona, sławnego w świecie reżysera, animatora, twórcy i eksperymentatora w zakresie teatru dziecięcego. Artystyczny dorobek Jana Dormana to ponad 40 lat pracy teatralnej, w roli nie tylko dyrektora teatru i reżysera, ale również scenografa, aktora i dramaturga. Jego autorskie spektakle, inspirowane rytuałem dziecięcej zabawy, odwołujące się do gry skojarzeń i wyobraźni dzieci, posługujące się w nowatorski sposób lalkami, maskami i znakiem plastycznym, rozwijające wrażliwość, percepcję i kreatywność małych odbiorców, stały się przełomowym krokiem w kierunku reformy teatru lalkowego.

- Ośrodek kultury

Ośrodek kultury w Będzinie zapewnia mieszkańcom szeroką ofertę kulturalną, oświatową i rozrywkową. Jest miejscem, gdzie młodzi i nieprofesjonalni artyści mogą rozwijać swoją twórczość, a każdy mieszkaniec niezależnie od wieku znajdzie ciekawe zajęcia artystyczne i ogólnorozwojowe. Ośrodek Kultury organizuje wiele różnorakich imprez o charakterze kulturalno – rozrywkowym, m.in. Dni Będzina, Zakończenie Lata, Biesiada Smaków.

- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna

Jest główną biblioteką zarówno miasta jak i powiatu. Do priorytetowych zadań należy obsługa biblioteczna oraz zaspokajanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców. W bibliotece odbywają się również konkursy czytelnicze, maratony czytania czy spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki.

2.2.5. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe

Będzin przynależy do następujących stowarzyszeń:

- Stowarzyszenie Biznes – Nauka – Samorząd „Pro Silesia" - od początku swej działalności skupia się na tworzeniu sprawnego partnerstwa międzysektorowego i rozwoju międzynarodowego działalności zrzeszonych podmiotów: samorządów, biznesu i nauki. Zajmuje się także upowszechnianiem wiedzy na tematy związane z Unią Europejską oraz prowadzi działalność naukowo-badawczą.
- Związek Miast Polskich – którego misją jest wspieranie polskich miast w działaniach na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego oraz upowszechnianie dobrych praktyk nowoczesnego i innowacyjnego zarządzania samorządowymi wspólnotami mieszkańców.
- Stowarzyszenie Króla Kazimierza Wielkiego - jest platformą współpracy, jednostek samorządowych, osób i instytucji nauki, oświaty i kultury, które wspólnie upowszechniają ideę umocnienia państwa polskiego oraz dorobek ostatniego Piasta na tronie polskim. Organizacja jest otwarta dla wszystkich, którzy czują się w jakikolwiek sposób związani z postacią wielkiego monarchy.

Na terenie Będzina w ewidencji prowadzonej przez Starostę Będzińskiego zarejestrowane są 152 organizacje pozarządowe, w tym 125 stowarzyszeń rejestrowych, 6 stowarzyszeń zwykłych, 10 klubów sportowych i 11 uczniowskich klubów sportowych. Ponadto w mieście działają też 3 Ochotnicze Straże Pożarne (Będzin, Łagisza, Grodziec) oraz Koło Gospodyń Wiejskich w Grodźcu.

Dokumentem określającym w perspektywie rocznej cele, zasady, przedmiot i formy współpracy miasta Będzina z organizacjami pozarządowymi jest uchwalany co roku w październiku „Program współpracy miasta Będzina z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie".

Miasto Będzin wspiera organizacje pozarządowe nie tylko finansowo (poprzez przekazywanie dotacji w wyniku ogłaszanych przez Prezydenta Miasta otwartych konkursów ofert), ale także w sposób pozafinansowy poprzez wspieranie przedsięwzięć i pomoc organizacyjno-doradczo-informacyjną. Działania te w szczególności obejmują: konsultowanie projektów aktów prawa miejscowego, pomoc w promocji imprez i wydarzeń organizowanych przez stowarzyszenia, rzeczowe wsparcie w postaci udostępniania pomieszczeń na przeprowadzanie imprez organizowanych przez stowarzyszenia, sprzętu audio-video oraz materiałów promocyjnych, udział przedstawicieli urzędu w walnych zgromadzeniach, spotkaniach i uroczystościach okolicznościowych organizowanych przez stowarzyszenia z okazji ich jubileuszy, spotkaniach wigilijnych i noworocznych, obejmowanie patronatem honorowym Prezydenta Będzina wydarzeń posiadających szczególną rangę i adresowanych do mieszkańców miasta, planowanych do realizacji przez organizacje pozarządowe.

Mając na celu integrację środowiska organizacji pozarządowych w mieście organizowane są imprezy, na których przedstawiciele ngo mają możliwość wymiany doświadczeń i podjęcia wspólnych rozmów.

Dla przedstawicieli organizacji w mieście organizowane są także różne formy doradztwa, warsztaty i szkolenia zmierzające do podniesienia efektywności działań będzińskiego „trzeciego sektora".

Ponadto w Będzinie od sierpnia 2016 roku działa także Będzińska Rada Działalności Pożytku Publicznego. W skład rady liczącej 10 osób wchodzą zarówno przedstawiciele Prezydenta Miasta (3 osoby), jak i Rady Miejskiej Będzina (2 osoby) oraz organizacji pozarządowych (5 osób). W zakresie zadań rady leży m.in. opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ww. ustawy. W 2019 roku zakończyła się I kadencja rady. Zarządzeniem Nr 0050.213.2019 Prezydenta Miasta Będzina z dnia 23 lipca 2019 roku została powołana Będzińska Rada Działalności Pożytku Publicznego II kadencji na lata 2019-2022.

2.3. STREFA GOSPODARCZA

Będzin jest miastem atrakcyjnym inwestycyjnie, którego historia od wielu dziesięcioleci nierozerwalnie łączy się z gospodarką i przemysłem. Możliwości i warunki rozwoju miasta wynikają w dużym stopniu z położenia geograficznego, tempa przemian rynkowych i utrwalania nowego profilu gospodarczego.

2.3.1. Podmioty gospodarcze

W gospodarce miasta dominują mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku na terenie Będzina działalność prowadziło 6827 podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Od kilku lat liczba podmiotów gospodarczych utrzymuje się na podobnym poziomie.

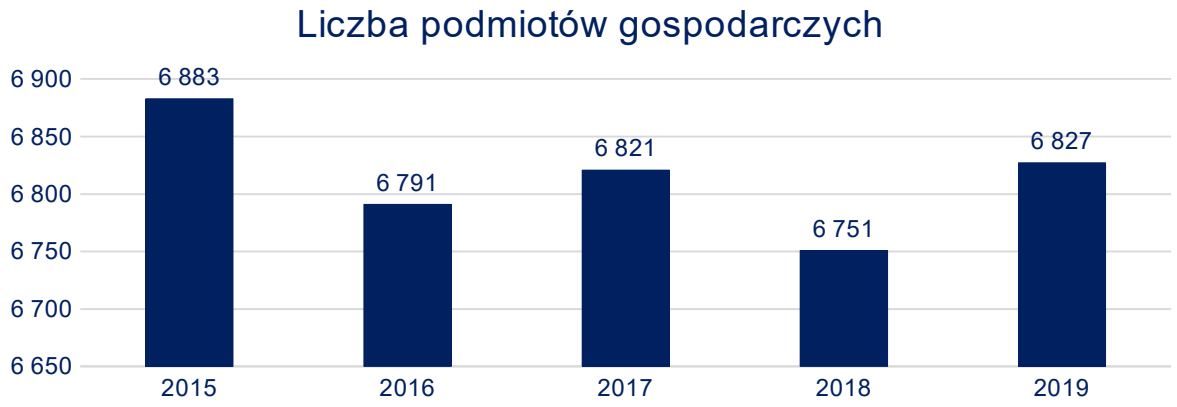

Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Będzina w latach 2015 – 2019.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku w Będzinie dominowały podmioty gospodarcze prowadzące działalność w sektorze handlu, które stanowiły 28,3% łącznej liczby jednostek wpisanych do rejestru REGON.

Rozpatrując strukturę wielkościową lokalnej gospodarki, należy podkreślić, że wśród podmiotów o największych rozmiarach zatrudnienia w Będzinie, przeważają jednostki prowadzące działalność w obszarze energetyki, przetwórstwa przemysłowego, jak również gospodarki komunalnej. Wśród największych pracodawców w mieście wypada wymienić m.in. TAURON Wytwarzanie S.A. - Oddział Elektrownia Łagisza, TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Będzinie, Fabrykę Przewodów Energetycznych S.A. oraz Johnson Electric Poland Sp. z o.o.

2.3.2. Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku w Będzinie zarejestrowanych było 1064 osób bezrobotnych, co stanowiło 43,6% ogólnej liczby bezrobotnych z obszaru powiatu będzińskiego.

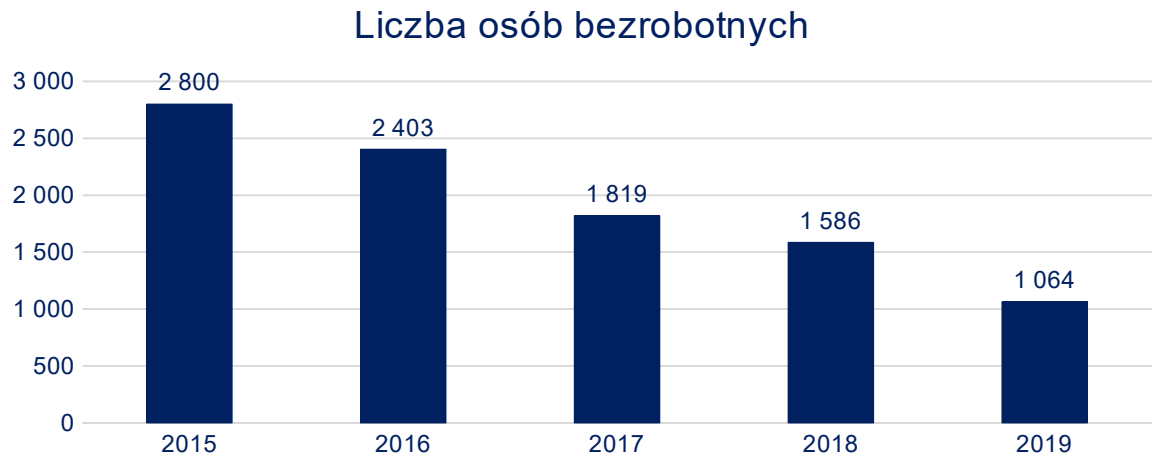

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Będzina w latach 2015 – 2019.

Liczba osób bezrobotnych na terenie miasta z roku na rok spada.

2.3.3. Turystyka

Miasto posiada potencjał w zakresie rozwoju turystyki związany z ciekawą historią i obiektami zabytkowymi. Wizytówką miasta niewątpliwie jest średniowieczny zamek umiejscowiony na Wzgórzu Zamkowym. Muzeum Zagłębia w Będzinie, administrujące obiekty zabytkowe w bardzo przystępny i klarowny sposób udostępniania ich wnętrza, a poprzez wiele różnorodnych imprez przyciąga rzesze turystów.

Na przestrzeni lat powstało wiele miejsc rekreacyjno – sportowych, które bardzo przypadły do gustu nie tylko będzinianom – począwszy od Stef Aktywności Rodzinnej i skateparku, poprzez wodny plac zabaw i bawialnie dla najmłodszych, aż po funkcjonujące w zimie lodowisko. Flagową inwestycją rekreacyjną, która od razu stała się hitem zarówno wśród mieszkańców miasta jak i okolicznych miejscowości jest plaża miejska. W rejonie nadrzecznym Brzozowica w ramach projektu „Zagłębiowski Park Linearny – rewitalizacja obszaru funkcjonalnego doliny rzek Przemszy i Brynicy" powstała

przestrzeń rekreacyjna, gdzie każdy może wypocząć w upalne dni – poopalać się, pograć w plażową siatkówkę, skorzystać z dostępnych leżaków czy hamaków, skorzystać z drewnianej wiaty, miejsca na ognisko, poćwiczyć na siłowni czy pospacerować wzdłuż rzeki – plaża to kumulacja wszystkiego, z czym kojarzy się lato. Atrakcyjnym punktem turystycznym stała się również podświetlana fontanna.

Usytuowanie miasta i wynikające z niego dobra materialne, takie jak rzeka Czarna Przemsza, Las Grodziecki czy Wzgórze Św. Doroty stanowią również o niebywałej atrakcyjności turystycznej Będzina.

Na terenie miasta znajdują się liczne obiekty noclegowe, które umożliwiają pozostanie na dłużej. Do głównych obiektów należą Sportowa Dolina Centrum Sportowo – Konferencyjne dysponujące 50 miejscami noclegowymi oraz CUMULUS Hotel – 100 miejsc noclegowych.

Działalność turystyczna na terenie miasta ma coraz większe znaczenie w perspektywie długoletniego rozwoju Będzina.

2.4. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym (OSI) na terenie województwa śląskiego odpowiadają na najważniejsze problemy i potencjały zarysowane w diagnozie strategicznej województwa. W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" zidentyfikowano 5 OSI w ujęciu tematycznym przyporządkowanych do dwóch grup, tj.:

OSI konkurencyjne:

- obszary cenne przyrodniczo - teren miasta Będzina został zaliczony do obszarów przeciętnych w odniesieniu do posiadanych cennych przyrodniczo obszarów.
- ośrodki wzrostu – teren Będzina został zaliczony do uzupełniającego ośrodka wzrostu, zgodnie z rysunkiem nr 1.

OSI problemowe:

- gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze – teren Będzina został zakwalifikowany do ośrodków o znacznej utracie funkcji społeczno – gospodarczych, zgodnie z rysunkiem nr 2.

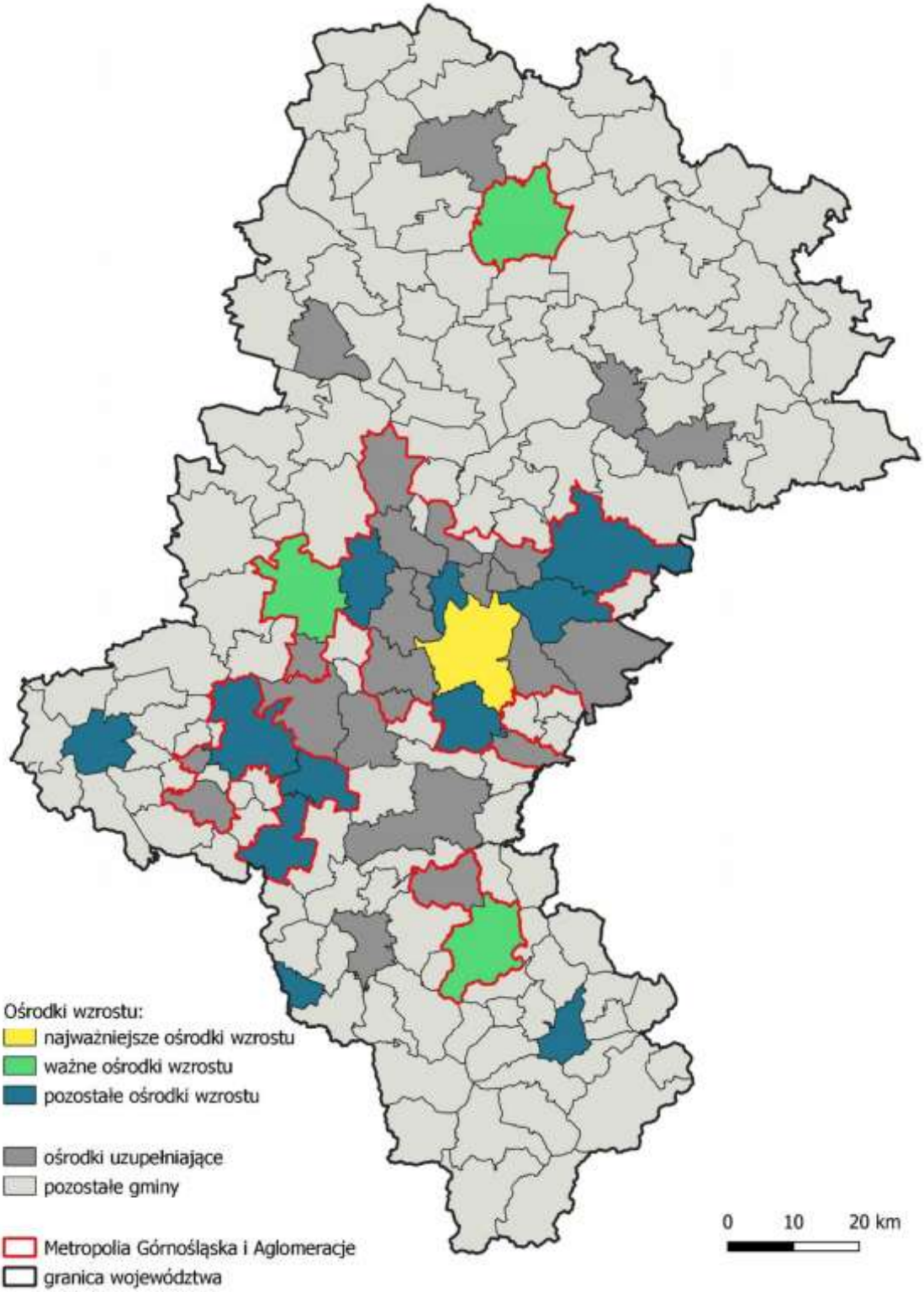

Rysunek 1. OSI – ośrodki wzrostu na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030".

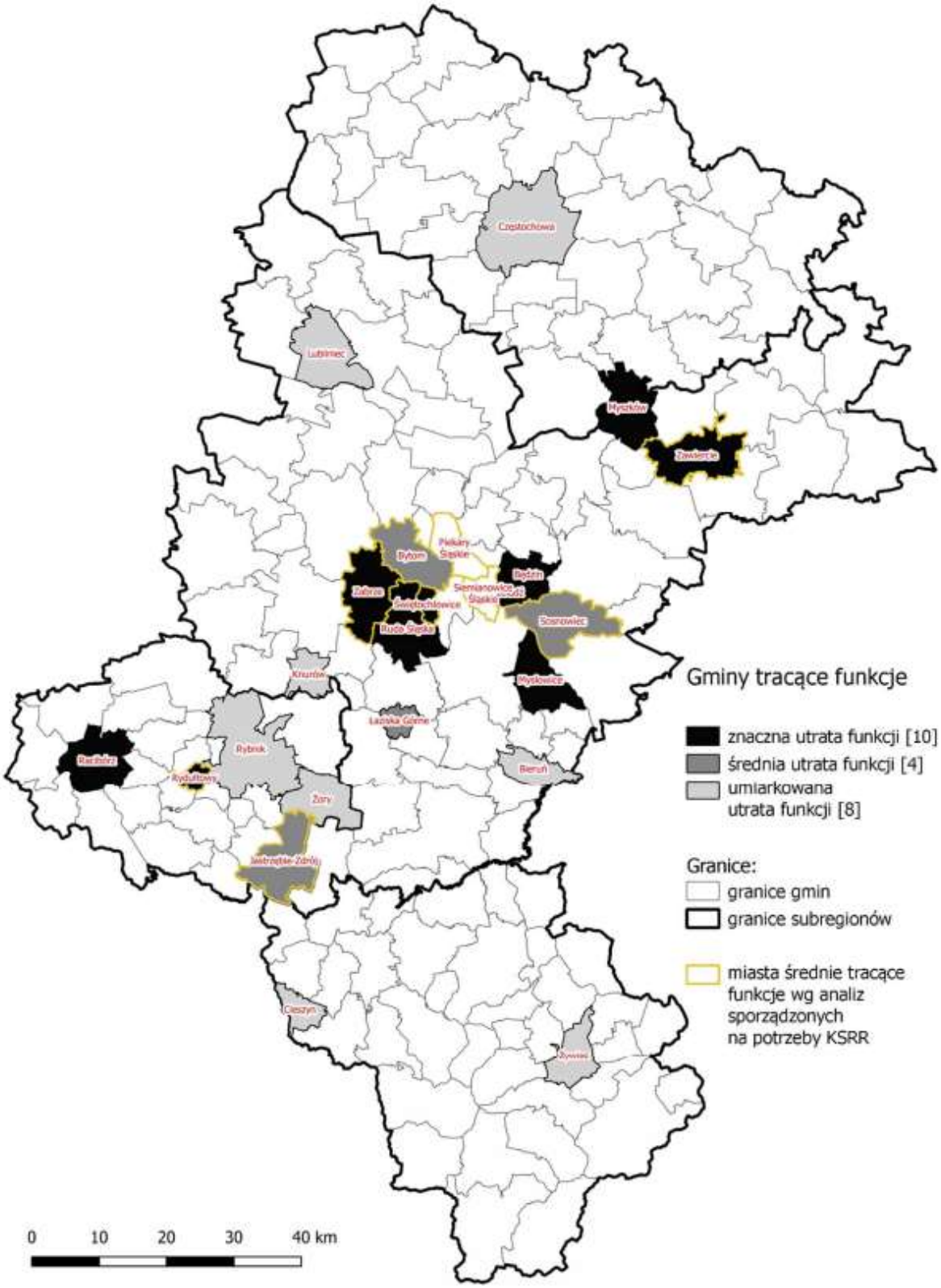

Rysunek 2. OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030".

Do delimitacji gmin tracących funkcje przyjęto wskaźniki, obejmujące szeroki wachlarz zagadnień związanych z liczbą oraz strukturą wiekową ludności, finansami jednostek samorządu terytorialnego, sytuacją rynku pracy, poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców, mieszkalnictwem, czy też dostępnością usług publicznych.

- gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza – teren Będzina został zaliczony do obszarów wysoce problemowych w odniesieniu do jakości powietrza.
- gminy w transformacji górniczej – Będzin został zaliczony do gmin objętych procesem transformacji górniczej czyli takich, na których występują tereny pogórnicze po zakończonej już działalności wydobywczej.

W ujęciu lokalnym w nawiązaniu do strategicznych obszarów interwencji na terenie miasta Będzina wyznaczono następujące obszary strategicznej interwencji:

- **obszary wzrostu** – obejmujące tereny atrakcyjne turystycznie i ich otoczenie jako miejsce rozwoju przedsiębiorczości na terenie miasta, w szczególności w odniesieniu do turystyki weekendowej, wpływające na kształtowanie miasta jako uzupełniającego ośrodka wzrostu,
- **obszary problemowe** – obejmujące tereny poprzemysłowe, które utraciły swoją pierwotną funkcję oraz centrum miasta jako obszar cechujący się nasilaniem problemów społeczno – przestrzennych, zaliczone do obszarów funkcje społeczno-gospodarcze.

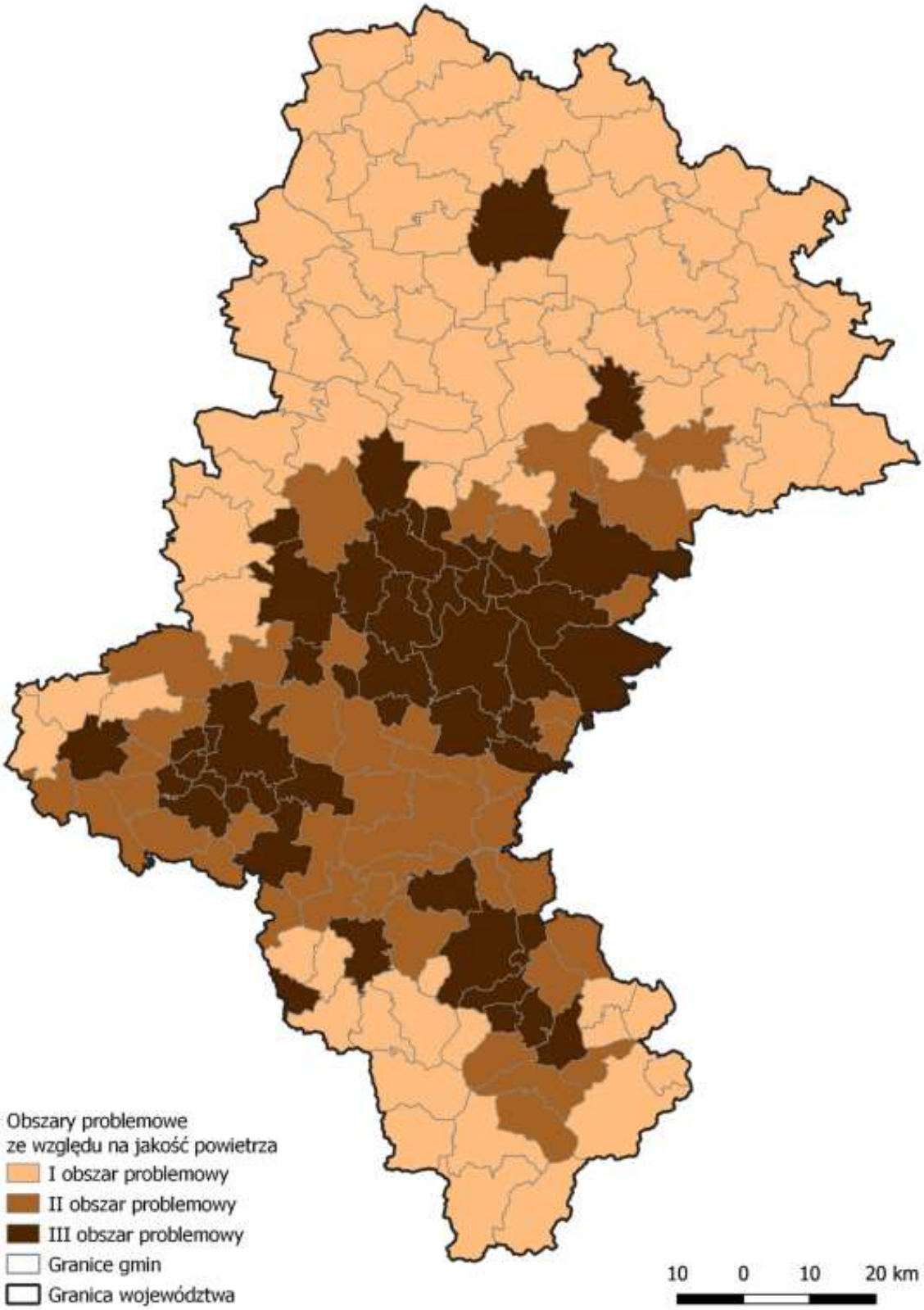

Rysunek 3. OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030".

III. SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU I WYNIKÓW ANKIETYZACJI

Przeprowadzona ankietyzacja miała na celu poznanie opinii mieszkańców na temat życia w mieście, głównych problemów i potrzeb oraz opinii na temat wizji przyszłości rozwoju Będzina.

Łącznie w ramach procesu ankietyzacji zebrano 524 ankiety.

Wyniki ankietyzacji przedstawiono poniżej.

Ankietowanych poproszono o ocenę zasadności prowadzonych w ostatnich latach inwestycji na terenie miasta. Zgodnie z poniższym wykresem największa liczba respondentów wskazała, iż prowadzone inwestycję są przydatne, ale niewystarczające w stosunku do potrzeb i oczekiwań.

Do najbardziej trafnych inwestycji na terenie Będzina w ostatnich latach ankietowani zaliczyli:

- zagospodarowanie bulwarów nad Przemszą,
- budowa plaży miejskiej,
- budowa Hali Sportowej.

Do najmniej trafnych inwestycji na podstawie opinii ankietowanych zaliczono:

- "punkt widokowy" na Al. Hugona Kołłątaja,
- wytyczenie ścieżek rowerowych w ciągach ulic,
- zbyt dużo inwestycji w drobnym stylu np. place zabaw.

Do inwestycji, które są priorytetowe do wykonania na terenie Będzina w najbliższych latach ankietowani zaliczyli głównie:

- uporządkowanie przestrzeni publicznej (zwiększenie estetyki gminy np. zakładanie i utrzymanie nowych terenów zielonych) – 61% ankietowanych,
- modernizacja sieci dróg gminnych – 49% ankietowanych,
- inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową – 44% ankietowanych,
- budowa infrastruktury przy drogach (parkingi, chodniki, zatoki i wiaty przystankowe) – 41% ankietowanych.

Na pytanie: Jakie jeszcze inwestycje powinny być przeprowadzone w najbliższych latach na terenie Będzina ? Najczęściej ankietowani wskazywali na:

- kompleksową rewitalizację ścisłego centrum,
- odnowę kamienic,
- budowę ścieżek rowerowych,
- uruchomienie wypożyczalni rowerów,
- zagospodarowanie terenu po aktualnie nieistniejącej cementowni „Grodziec",
- budowę parkingów,
- więcej terenów zielonych np. parków,
- modernizację ronda tzw. „nerki",
- wsparcie restauratorów, ludzi którzy chcą prowadzić w Będzinie miejsca komercyjne z których będą korzystali mieszkańcy,
- termomodernizację SP9,
- zagospodarowanie wybiegów dla psów,
- konieczność stworzenia miejsc rozrywki dla młodzieży typu: tor wrotkarski, rolkowy, rowerowy, skatepark na świeżym powietrzu,
- poprawę opieki zdrowotnej (w tym położnictwa),
- działania związane z modernizacją kotłów (zwiększenie udzielania dotacji).

Znaczna cześć respondentów wskazała na uczestnictwo czasami bądź bardzo często w wydarzeniach kulturalnych (łącznie prawie 90% ankietowanych).

Zdecydowana większość ankietowanych uznała, iż liczba wydarzeń kulturalnych na terenie miasta jest wystarczająca i spełnia oczekiwania oraz potrzeby mieszkańców.

Rozwiązania komunikacyjne (m.in. transport zbiorowy, infrastruktura rowerowa, dostępność komunikacyjna) na terenie Będzina zostały ocenione pozytywnie przez 79% ankietowanych mieszkańców.

Ocena uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych

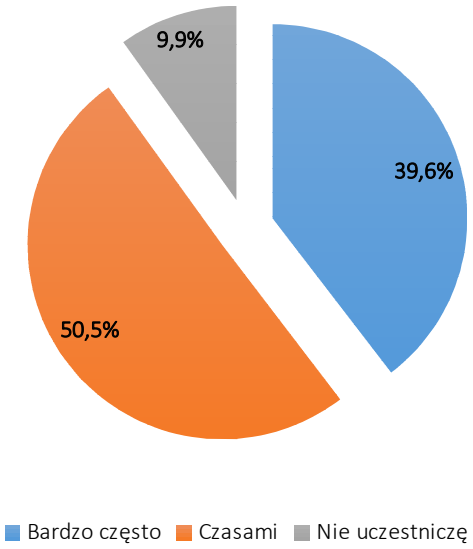

Ocena rozwiązań komunikacyjnych

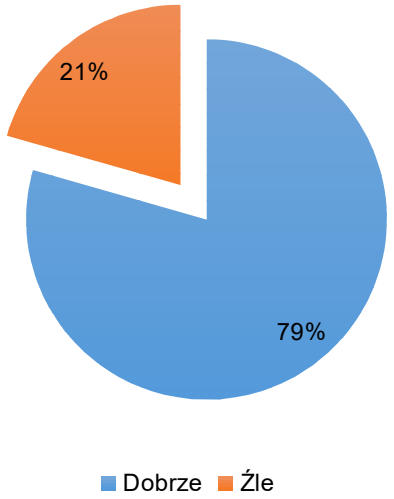

Ankietowanych niezadowolonych z rozwiązań komunikacyjnych proszono o uzasadnienie odpowiedzi:

- najgorzej oceniona została infrastruktura rowerowa (brak ciągłości ścieżek rowerowych, wytyczenie ścieżek na drogach o największym natężeniu ruchu, zbyt mało ścieżek rowerowych),
- negatywnie oceniono rozkład jazdy komunikacji zbiorowej, jako niedostosowany do potrzeb mieszkańców (brak komunikacji miejskiej z centrum w godzinach wieczornych, autobusy kursujące grupami).

Znaczna cześć respondentów oceniła pozytywnie poziom bezpieczeństwa na terenie Będzina, zgodnie z poniższym wykresem.

Na pytanie co powinno być wizytówką miasta, największa liczba ankietowanych mieszkańców wybrała z proponowanych odpowiedzi:

- turystykę – 41%,
- możliwości inwestycyjne – 38%.

Jako największe atuty miasta zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców wskazała na zabytki – 55% ankietowanych oraz położenie miasta – 49% respondentów.

Kolejne pytanie dotyczyło potrzeb w zakresie rozwoju miasta. Znaczna część ankietyzowanych poruszyła temat konieczności odnowy centrum Będzina i głębokiej jego rewitalizacji obejmującej m.in.: remont zabytkowych kamienic, zagospodarowanie centrum pod względem rekreacyjnym (m.in. kawiarnie), zwiększenie bezpieczeństwa poprzez stały monitoring i patrole policji, celem wyeliminowania patologicznych zachowań części mieszkańców.

Kolejne pytanie dotyczyło proponowanych inwestycji do realizacji w przypadku posiadania wolnych środków. Najczęściej udzielane odpowiedzi:

- rewitalizacja centrum,
- odbudowa kamienic w centrum miasta,
- zagospodarowanie terenu po byłej cementowni „Grodziec”,
- budowa parkingów,
- monitoring miasta,
- modernizacja bloków,
- naprawa chodników i dróg,
- odnowienie obszaru wokół zamku,
- budowa kolejnego żłobka.

Jako główne problemy w codziennym funkcjonowaniu na terenie miasta respondenci wskazali:

- zły stan powietrza, szczególnie w sezonie grzewczym,
- brak miejsc parkingowych,
- nieefektywna służba zdrowia,
- zaniedbane i zniszczone zabudowania,
- zbyt rzadka działalność służb miejskich,
- korki w godzinach szczytu,
- słabe utrzymanie inwestycji po ich zakończeniu (np. dworzec, sieci rowerowe).

IV. ANALIZA SWOT

Analiza obejmuje wskazanie mocnych i słabych stron Będzina oraz obecnych i przyszłych zmian w jej otoczeniu, czyli szans i zagrożeń. Prezentowana poniżej analiza SWOT stanowi syntezę opisu stanu i tendencji rozwojowych zachodzących na terenie miasta zawartej w diagnostycznej części opracowania. Uwzględnia ona również ustalenia wypracowane podczas spotkań z Zespołem ds. opracowania projektu Strategii oraz wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Strefa przestrzenna	
- położenie w granicach Górnośląsko – Zagłębiowskiej Metropolii, która ze względu na ponadprzeciętną koncentrację ludności w skali całego kraju, stanowi rozległy rynek zbytu o dużym stopniu chłonności - niezwykle korzystne umiejscowienie względem głównych szlaków transportowych (drogowych oraz kolejowych), międzynarodowego portu lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach, a także największego węzła komunikacyjnego, jaki tworzy stolica regionu wraz z pozostałymi miastami Górnośląskiego Związku Metropolitalnego - bardzo dobre skomunikowanie miasta dzięki transportowi zorganizowanemu (tramwaj, pociąg, autobus) - wyróżniające Będzin miejsca o wysokim potencjale: Wzgórze Zamkowe z Zamkiem, Wzgórze św. Doroty wraz z kościołem, tereny	- brak spójnego systemu ścieżek rowerowych - nieuregulowana sytuacja prawna historycznych kamienic - występowanie w granicach miasta zdegradowanych terenów poprzemysłowych, wymagających zagospodarowania - zaniedbane przestrzenie o nieuregulowanym stanie prawnym - brak miejskiego rynku jako miejsca integracji mieszkańców różnych dzielnic - współistnienie terenów przemysłowych z zabudową mieszkaniową oraz terenami rekreacyjnymi - miasto pełniące funkcje „sypialni” - niski standard części mieszkań socjalnych i komunalnych - niedostatecznie rozwinięta kanalizacja deszczowa - okresowo niezadowalający stan powietrza

dawnej cementowni „Grodziec” - położenie w granicach miasta cennych zabytków dziedzictwa kulturowego - otoczenie miasta przez duże, konkurencyjne ośrodki miejskie z rozwiniętą bazą kulturalną, sportową, przemysłową, oświatową itd. - wysoki odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków - wysoki odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej - wzrost powierzchni mieszkań na jednego mieszkańca miasta - znaczna powierzchnia gruntów będących przedmiotem własności samorządu miasta - wzrost oferty mieszkaniowej - nowe inwestycje zabudowy mieszkaniowej indywidualnej i deweloperskiej - rewitalizacja parków, terenów nadrzecznych - walory przyrodnicze - duża ilość terenów zielonych i parków - systematyczne inwestowanie w obiekty miejskie w zakresie między innymi wykonywania termomodernizacji placówek oświatowych, budynków wielorodzinnych stanowiących zasób mieszkaniowy gminy	związany z niską emisją w sezonie grzewczym - znaczny wzrost odpadów zmieszanych zbieranych na terenie miasta w ciągu ostatnich lat - występowanie w granicach miasta terenów zdegradowanych (zwałowisk skały płonnej oraz wyrobisk poeksploatacyjnych), wymagających rekultywacji - zanieczyszczenie wód powierzchniowych - dekapitalizacja tkanki mieszkaniowej
Strefa społeczna	
- duża liczba placów zabaw i wybiegów dla psów - bogata oferta organizowanych na terenie miasta wydarzeń kulturalno-rozrywkowych o znaczeniu ogólnokrajowym i międzynarodowym - funkcjonowanie na terenie miasta wielu atrakcyjnych obiektów, umożliwiających odpoczynek, relaks oraz uprawianie sportu - powstanie hali sportowej i plaży miejskiej - funkcjonujące żłobki - duża liczba organizacji pozarządowych działających na obszarze miasta	- negatywne trendy demograficzne (spadek liczby mieszkańców, ujemne wskaźniki przyrostu naturalnego) - zjawisko starzenia się społeczeństwa - niski poziom zaktywizowania osób niepełnosprawnych - koncentracja problemów społecznych na terenie dzielnicy Śródmieście - niezadowalający stopień zainteresowania mieszkańców ofertą kulturalną instytucji funkcjonujących na obszarze miasta

- prężna działalność uniwersytetu III wieku - funkcjonowanie budżetu obywatelskiego - dobrze rozwinięta współpraca międzynarodowa miasta - sieć przedszkoli i oddziałów przedszkolnych gwarantująca wszystkim uprawnionym korzystanie z wychowania przedszkolnego - bogata oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach - dobre warunki organizacyjne szkół - realizacja projektów prorozwojowych, finansowanych ze środków unijnych, w celu wzbogacenia oferty edukacyjnej szkół i przedszkoli oraz unowocześnienia bazy dydaktyczno-wychowawczej - systematyczne inwestowanie w bazę edukacyjną (remonty, termomodernizacje itp.) oraz w szkolną infrastrukturę sportową - pozyskiwanie środków finansowych służących doposażeniu szkół i przedszkoli w pomoce dydaktyczne, nowoczesny sprzęt - bogata baza obiektów infrastruktury sportowej zarówno sezonowej i jak całorocznej	
Strefa gospodarcza	
- wysoki odsetek podmiotów gospodarczych prowadzących działalność usługową - różnorodność firm funkcjonujących na terenie miasta - wzrost podmiotów gospodarczych ukierunkowanych na rozwój turystyki	- kurczący się lokalny rynek pracy - zmniejszająca się liczba miejsc pracy - mała skłonność mieszkańców do zakładania własnej działalności gospodarczej - niewystarczająca oferta sektora gastronomiczno-rozrywkowego w centrum miasta - niedostateczna podaż kompleksowo przygotowanych terenów inwestycyjnych

V. WIZJA ROZWOJU I MISJA MIASTA BĘDZINA W PERSPEKTYWIE DO 2030 ROKU. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE PRZESTRZENNYM, GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości społeczno-gospodarczej obszaru miasta Będzina w perspektywie do 2030 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą władze samorządowe i wszyscy zaangażowani partnerzy. Wskazuje ona zasadniczy kierunek wspólnie podejmowanych inwestycji/działań.

Wizja

Miasto Będzin to miejsce bezpieczne z przyjaznymi przestrzeniami miejskimi oraz ofertą spędzania wolnego czasu dla mieszkańców.

To miasto z zrewitalizowanymi przestrzeniami publicznymi, nowoczesnym centrum i terenami zielonymi oraz zagospodarowanymi zabytkami techniki.

To miasto konkurencyjne gospodarczo dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości.

Będzin to miasto oferujące szeroką ofertę turystyczną, dające możliwość spędzenia wolnego czasu, dzięki rozwiniętej turystyce weekendowej położone w centrum Górnośląsko – Zagłębiowskiej Metropolii.

Turystyka zajmuje znaczącą pozycję w rozwoju gospodarczym miasta dzięki odpowiedniemu zapleczu turystycznemu i funkcjonującym licznym przedsiębiorstwom z branży turystycznej.

Będzin to miasto dbające o swoich obywateli poprzez pomoc społeczną skierowaną do najbardziej potrzebujących, reagujące na bieżące problemy społeczne.

Oferta kulturalna, sportowa i rozrywkowa odpowiada na wszystkie potrzeby mieszkańców i przyciąga także mieszkańców z sąsiednich miast.

Misja wskazuje naczelny cel polityki rozwoju miasta Będzina, wokół którego powinny koncentrować się działania władz samorządowych i wszystkich zaangażowanych partnerów. Stanowi przesłanie, będące

Misja

Misją miasta Będzina na najbliższe lata jest rozwój gospodarki, turystyki oraz infrastruktury technicznej prowadzony z poszanowaniem środowiska oparty na wspólnym dialogu społecznym pomiędzy władzami, a mieszkańcami.

Misją miasta jest zostanie ważnym punktem turystycznym w zakresie rozwoju turystyki weekendowej położonym w sercu Górnośląsko – Zagłębiowskiej Metropolii.

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Będzina - sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu miasta Będzina opisanego w wizji rozwoju określono 3 cele strategiczne.

Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska

Cel strategiczny 2: Rozwój społecznie wrażliwy

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz rozwój branży turystycznej

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w poniższej tabeli.

Strefa przestrzenna	Strefa społeczna	Strefa gospodarcza
Cele operacyjne		
1.1.Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej **1.2.Rozwój infrastruktury technicznej i mieszkaniowej** **1.3.Zwiększona dostępność i wykorzystanie obiektów zabytkowych w celu rozwoju turystyki weekendowej** **1.4.Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego** **1.5.Dostosowanie do wyzwań wynikających ze zmian klimatu** **1.6.Nowoczesne zarządzanie miastem**	**2.1. Wzmacnianie bezpieczeństwa** **2.2. Poprawa warunków i jakości kształcenia** **2.3.Dostępna szeroka, atrakcyjna oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna (aktywny mieszkaniec)** **2.4.Wysokiej jakości usługi społeczne, w tym zdrowotne**	**3.1.Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej miasta** **3.2.Wsparcie mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości** **3.3.Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne**

5.1. Kierunki działań podejmowanych do osiągnięcia celów strategicznych

Kierunki działań stanowią uszczegółowienie wyznaczonych celów strategicznych. Dla wyznaczonych działań, w celu oceny stopnia ich realizacji wyznaczono wskaźniki monitorowania przedstawione w kolejnym podrozdziale.

5.1.1. Wykaz kierunków działań/działań w ramach strefy przestrzennej

Strefa przestrzenna	
Cel strategiczny I: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska	
Stan przestrzeni publicznej na przestrzeni ostatnich kilku lat uległ znacznej poprawie. Obecnie na terenie miasta znajduje się 10 parków. Prowadzone są bieżące prace pielęgnacyjne terenów zielonych. Zwiększeniu uległa także liczba obiektów małej architektury w przestrzeni miejskiej. Miasto Będzin cechuje niezwykle korzystne położenie komunikacyjne. W latach 2021 – 2030 realizowane będą działania mające na celu poprawę jakości i funkcjonalności istniejącej infrastruktury komunikacyjnej tj. dróg gminnych, chodników, przystanków i ścieżek rowerowych. Jednym z priorytetowych działań powinna być kontynuacja rozbudowy ścieżek rowerowych, w celu stworzenia spójnego systemu obejmującego wszystkie dzielnice Będzina. Spójny system ścieżek rowerowych przyczyni się także do wzrostu turystycznego potencjału miasta.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
1.1. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej i komunikacyjnej	Modernizacja, budowa, rozbudowa dróg i chodników
	Budowa spójnego systemu ścieżek rowerowych
	Modernizacja infrastruktury komunikacji (montaż interaktywnych tablic na przystankach komunikacji zbiorowej, montaż wiat przystankowych)
	Odnowa funkcjonalna i estetyczna szczególnie centrum miasta, osiedli mieszkaniowych i starych dzielnic
	Popularyzowanie aktywnej mobilności miejskiej (komunikacja zbiorowa, ruch pieszy i rowerowy)

	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne
	Intensyfikacja działań rewaloryzacyjnych ze wzbogaceniem funkcji centrotwórczych
	Budowa oświetlenia ulicznego w newralgicznych punktach miasta
	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego celem poprawy i uporządkowania przestrzeni miasta
	Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych

Strefa przestrzenna	
Cel strategiczny I: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska	
W skład infrastruktury technicznej wchodzą wszystkie elementy niezbędne do prawidłowego funkcjonowania miasta i swobodnego życia mieszkańców. Infrastruktura techniczna powinna być na bieżąco rozbudowywana i modernizowana, tak aby była dostępna w równym stopniu we wszystkich dzielnicach miasta. W latach 2021 – 2030 planuje się kontynuacje działań podjętych w latach wcześniejszych.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
1.2. Rozwój infrastruktury technicznej i mieszkaniowej	Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
	Rozbudowa sieci wodno – kanalizacyjnej
	Budowa mieszkań socjalnych
	Realizacje projektów budownictwa mieszkaniowego, w tym dla osób młodych
	Opracowanie oferty inwestycyjnej dla deweloperów mieszkaniowych i inwestorów indywidualnych
	Racjonalizacja świadczenia usług publicznych w obszarach rozwoju funkcji mieszkaniowej

Strefa przestrzenna	
Cel strategiczny I: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska	
Będzin cechuje się posiadaniem niezwykle cennych zabytków o znaczeniu ponadlokalnym, do których można zaliczyć m.in. średniowieczny zamek piastowski, podziemia Będzińskie, zabytki kultury żydowskiej, zabytkowe kościoły czy teren dawnej cementowni Grodziec. Wyzwaniem na lata 2021 – 2030 będzie kontynuowanie rewitalizacji obiektów zabytkowych i terenów przyległych oraz udostępnienie obiektów zabytkowych dla turystów, w tym także turystów zagranicznych.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
1.3. Zwiększona dostępność oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przemysłowego	Adaptacja obiektów i terenów poprzemysłowych na cele rozwojowe regionu
	Tworzenie nowych szlaków turystycznych, w tym utworzenie szlaku zabytków techniki
	Prowadzenie działań na rzecz utrzymania obiektów zabytkowych
	Opracowanie aplikacji dla turystów uwzględniającej obiekty zabytkowe wraz z otoczeniem (punkty gastronomiczne, hotelowe)
	Odpowiednie zagospodarowanie turystyczne przestrzeni wokół obiektów zabytkowych, w tym aranżacja będzińskich podziemi

Strefa przestrzenna
Cel strategiczny I: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska
Na terenie miasta odnotowywane są głównie problemy związane ze stanem jakości powietrza w sezonie grzewczym, czy też obecnością terenów zdegradowanych związanych z dawną działalnością przemysłową. **Miasto nie pozostaje bierne na istniejące problemy. Od wielu lat prowadzone są działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez termomodernizację obiektów miejskich, dotację do wymiany kotłów czy też działalność edukacyjną z tego zakresu. Koniecznym jest kontynuowanie**

i intensyfikacja tych działań. Miasto realizuje działania na rzecz poprawy powietrza m.in. w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Będzina oraz dokumentów nadrzędnych - Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego czy zapisów tzw. uchwały antysmogowej). W latach 2012 – 2020 w znacznym stopniu wzrosła powierzchnia terenów zielonych, odnotowywano także mniejszą liczbę dni z przekroczeniami dobowymi niebezpiecznych substancji w powietrzu. Działania na rzecz poprawy jakości środowiska stanowią ważny filar działań miejskich. **Dokumentem, który uściśla działania z zakresu ochrony środowiska jest Program Ochrony Środowiska dla miasta Będzina na lata 2018-2020 z perspektywą do roku 2024.**	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
1.4. Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego	Poprawa jakości powietrza poprzez modernizacje energetyczną budynków (użyteczności publicznej, komunalnych, wielorodzinnych)
	Wymiana kotłów zgodnie z tzw. uchwałą antysmogową Sejmiku Województwa Śląskiego wraz z działalnością kontrolną
	Rozwój niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu zbiorowego (rozwój elektromobilności)
	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenów zielonych (Góra Kijowa, Las Grodziecki)
	Rozwój OZE
	Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni oraz zagospodarowanie terenów nadrzecznych (dolina Czarnej Przemszy)
	Ograniczenie masy wytwarzania odpadów
	Kształtowanie systemu terenów zieleni publicznej w formie parków, skwerów, łąk ekologicznych itp., nasadzenia drzew
	Wzmacnianie świadomości ekologicznej mieszkańców (m.in. w zakresie ograniczania

	niskiej emisji, segregacji odpadów, zagospodarowania wód opadowych), w tym współpraca z partnerami publicznymi i pozarządowymi
	Poprawa warunków komunikacji pieszej i rowerowej

Strefa przestrzenna	
Cel strategiczny I: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska	
Kwestia zmian klimatu jeszcze kilka lat temu bardzo odległa staje się teraz tematem bardzo bliskim, widocznym w codziennym życiu. Powodzie, podtopienia, susze – to bezpośrednie zagrożenia dla bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców, ich sytuacji mieszkaniowej, czy infrastruktury gminnej. Zmiany klimatu niosą za sobą również problem deficytu wody. Koniecznym jest prowadzenie edukacji ekologicznej, w tym zakresie, ale przede wszystkim podejmowanie konkretnych działań i inwestycji, które w perspektywie długoterminowej przyniosą gminie korzyści.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
1.5. Dostosowanie do wyzwań wynikających ze zmian klimatu	Rozwój systemu błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze miasta Będzina. Zakładanie nowoczesnych ogrodów w przestrzeni miejskiej – wertykalne ogrody modułowe, parki kieszonkowe, ogrody deszczowe
	Stworzenie lokalnej bazy wiedzy o zagrożeniach i konsekwencjach tych zagrożeń (w tym o stratach w mieniu publicznym i prywatnym) związanych ze zmianami klimatu na terenie miasta
	Budowa obiektów tzw. „małej retencji" - gromadzenie wód opadowych lub roztopowych
	Budowa systemu alarmowania ludności

Strefa przestrzenna	
Cel strategiczny I: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska	
Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć rosnące oczekiwania mieszkańców względem administracji publicznej. Cel określa projekty z zakresu samodoskonalenia samorządu lokalnego – podnoszenie kompetencji pracowników, wprowadzanie nowoczesnych narzędzi zarządzania, monitorowanie usług publicznych, badanie ich jakości oraz satysfakcji odbiorców, utrzymanie wysokiej skuteczności w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych na działania rozwojowe. W ramach celu operacyjnego wskazano także konieczność działań promocyjnych miasta.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
1.6. Nowoczesne zarządzanie miastem	Doskonalenie kompetencji pracowników samorządowych, szczególnie w obszarze e-kompetencji
	Wprowadzanie narzędzi monitorowania usług publicznych, badania ich jakości oraz satysfakcji mieszkańców
	Połączenie jednostek organizacyjnych i Urzędu Miejskiego w jedną sieć
	Zwiększenie dostępności e- usług
	Aktywne działania na rzecz pozyskiwania funduszy zewnętrznych
	Wydawanie materiałów promocyjnych – filmy, foldery, mapki, gadżety

5.1.2. Wykaz kierunków działań/działań w ramach strefy społecznej

Strefa społeczna	
Cel strategiczny 2: Rozwój społecznie wrażliwy	
Na terenie miasta należy kontynuować działania, które wpłyną na poziom bezpieczeństwa mieszkańców, szczególnie skierowane na dzielnice Śródmieście.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
2.1. Wzmacnianie bezpieczeństwa	Monitoring wizyjny w głównych częściach miasta
	Skuteczna działalność instytucji

	odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne
	Opracowanie projektów profilaktyczno - edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa publicznego

Strefa społeczna	
Cel strategiczny 2: Rozwój społecznie wrażliwy	
Zadaniem ciągłym samorządu jest dbałość o wysoki poziom nauczania, a także o warunki edukacji w rozumieniu nowoczesnej i przyjaznej infrastruktury (dydaktycznej, sportowej, towarzyszącej) dla wszystkich uczniów. Zadaniem placówek edukacyjnych powinno być również dbanie o sprawność fizyczną dzieci i młodzieży, umożliwienie uprawiania wybranych dyscyplin sportowych, kształtowanie nawyków dbałości o własne zdrowie i sprawność fizyczną poprzez zabawę i ruch. Kontynuacja i wzbogacenie organizacji zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych o charakterze sportowo-rekreacyjnym, a także zawodów, turniejów, zajęć korekcyjnych, które ze względu na obecny tryb życia dzieci i młodzieży są ważnym elementem rozwoju fizycznego. Ważną dziedziną w sprawnym funkcjonowaniu systemu oświaty jest wspieranie doskonalenia kwalifikacji kadry pedagogicznej szkół oraz wyposażenie placówek oświatowych w niezbędny sprzęt informatyczny. Konieczne jest systemowe przygotowanie szkół do nauczania zdalnego, ujednolicenie stosowanych narzędzi technicznych oraz koordynacja całości procesu nauczania zdalnego na poziomie szkół i jednostki samorządu terytorialnego. Oferta pozalekcyjna powinna być systematycznie analizowana i modyfikowana pod kątem aktualnych i zmieniających się potrzeb uczniów, koncentrować się na nabywaniu przez uczniów kompetencji uniwersalnych, szczególnie językowych i cyfrowych.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
2.2. Poprawa warunków i jakości kształcenia	Wspieranie różnych form opieki nad dziećmi do lat 3 oraz rozwijanie oferty w zakresie opieki przedszkolnej
	Rozwój przyszkolnych obiektów sportowych – sale gimnastyczne, boiska przyszkolne, podstawowe urządzenia lekkoatletyczne itp.
	Dysponowanie atrakcyjną ofertą dodatkowych zajęć szkolnych pozalekcyjnych
	Doskonalenie sprawności fizycznej uczniów - organizacja zajęć dodatkowych o charakterze sportowo-rekreacyjnym, zawodów, turniejów i wykorzystaniem dostępnej bazy, wdrożenie

	programu „korekcja wad postawy”
	Systematyczne odnawianie i uzupełnianie wyposażenia szkół, w szczególności sprzętu informatycznego, ukierunkowane także na potrzeby dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i z niepełnosprawnościami
	Wsparcie doskonalenia kwalifikacji przez kadrę nauczycielską
	Realizacja mediateki na terenie Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej

Strefa społeczna	
Cel strategiczny 2: Rozwój społecznie wrażliwy	
Działania związane z poszerzeniem oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej są ważnym elementem, który dodatkowo prowadzi do integracji mieszkańców. Zadania w ramach celu operacyjnego obejmują działania inwestycyjne, ukierunkowane na tworzenie nowej bazy rekreacyjnej i sportowej, w tym również rozwój infrastruktury rowerowej, tworzenie zaplecza, miejsc obsługi rowerzystów, integrację tras oraz ich oznakowanie i promocję. Ważnym elementem jest organizacja (współorganizacja) masowych imprez sportowych i rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym dla różnych grup wiekowych. W latach 2012 – 2020 zrealizowano szereg dużych inwestycji związanych z rozbudową i budową obiektów kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (m.in. powstanie plaży miejskiej, tężni solankowej, hali widowisko – sportowej - Będzin Arena). Podjęte w ostatnich latach działania związane z budową placów zabaw i siłowni zewnętrznych oraz innych terenów rekreacyjnych zostały pozytywnie ocenione przez mieszkańców, jednakże wskazano na konieczność kontynuacji tych inwestycji. Ważne, aby wszystkie dzielnice miasta zostały wyposażone w odpowiednie zaplecze sportowo – rekreacyjne.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
2.3.Dostępna szeroka, atrakcyjna oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna (aktywny mieszkaniec)	Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej, w tym budowa basenu letniego
	Rozwój infrastruktury rowerowej, tworzenie zaplecza, miejsc obsługi rowerzystów, integracja tras, oznakowanie, promocja
	Tworzenie miejsc aktywnej rekreacji dla mieszkańców we wszystkich dzielnicach (m.in. ścianka wspinaczkowa, park linowy, pole

	golfowe)
	Organizacja i współorganizacja imprez sportowych i rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, o różnym charakterze (współzawodnictwo - zawody, turnieje, ligi itp., ale i imprezy rodzinne i integracyjne)
	Organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych, w różnych obszarach kultury
	Realizowanie wydarzeń o zasięgu metropolitalnym przez Będzin – Arena
	Realizowanie wydarzeń o zasięgu metropolitalnym na terenie plaży miejskiej

Strefa społeczna	
Cel strategiczny 2: Rozwój społecznie wrażliwy	
Ze względu na obserwowane trendy demograficzne na terenie miasta wysoka jakość usług społecznych będzie pełniła niezwykle istotną funkcję. Ważne będzie zapewnienie usług specjalistycznych, opiekuńczych, pielęgnacyjnych i medycznych, dedykowanych osobom starszym i z niepełnosprawnościami. Zwrócono uwagę także na kontynuowanie i intensyfikowanie akcji profilaktycznych dla mieszkańców miasta, organizowanych wspólnie z partnerami zewnętrznymi – konsultacje, porady, badania, programy profilaktyczne itp. W zakresie pomocy społecznej uwagę zwrócono na szczególne wsparcie osób i rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji lub dotkniętych poważnymi problemami (ubóstwo, choroba, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc domowa itp.). **Corocznie miasto Będzin podejmuje realizację *Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i w latach 2021 – 2030* planowana jest kontynuacja tego projektu. Szeroko zakrojone działania społeczne prowadzone są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie.** **Uszczegółowienie działań związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych zawiera *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031.*** Ważne, aby miasto dysponowało szeroką gamą specjalistów w zakresie ochrony zdrowia, także psychicznego, tworząc tym samym konkurencje dla sąsiednich ośrodków miejskich. **Znaczna część działań związanych z opieką zdrowotną będzie realizowana przez powiat będziński.**	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
2.4.Wysokiej jakości usługi społeczne, w tym zdrowotne	Promocja zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców miasta
	Prowadzenie działań informacyjnych w zakresie

	zapobiegania i leczenia chorób cywilizacyjnych
	Prowadzenie działań z zakresu zdrowia psychicznego mieszkańców
	Wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, a także ich bliskich i opiekunów, w tym działania ukierunkowane na wydłużenie czasu i zwiększenie komfortu ich przebywania w środowisku domowym, wsparcie rodzin w procesie opieki domowej oraz czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki, opieka medyczna, usługi asystenckie i pielęgnacyjne itp.
	Promowanie działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku
	Pomoc psychologiczna, terapeutyczna oraz inne formy wsparcia dla osób i rodzin w kryzysie
	Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej
	Prowadzenie dostosowanej dla dzieci profilaktyki zdrowotnej w szkołach
	Wspieranie działalności i rozwoju Szpitala w Będzinie

5.1.3. Wykaz kierunków działań/działań w ramach strefy gospodarczej

Strefa gospodarcza	
Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz rozwój branży turystycznej	
Będzin wyróżnia się niezwykle korzystnym położeniem w centrum Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Należy kontynuować działania na rzecz przyciągania inwestorów, zwiększając tym samym pozycję miasta w Metropolii. Jednym z ważniejszych kierunków działań jest zwiększenie dostępności terenów inwestycyjnych oraz działania związane z regulacjami własnościowymi i prawnymi terenów inwestycyjnych. Zasadnym jest stworzenie spójnej oferty dla nowych inwestorów, w tym inwestorów zagranicznych.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
3.1. Wzmacnianie atrakcyjności	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych, w tym

inwestycyjnej miasta	poprawa dostępności komunikacyjnej do terenów inwestycyjnych
	Podjęcie działań na rzecz regulacji własnościowych i prawnych terenów inwestycyjnych
	Promocja gospodarcza miasta
	Opracowanie koncepcji rozwoju terenów poprzemysłowych

Strefa gospodarcza	
Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz rozwój branży turystycznej	
Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości powinny być wdrażane dla mieszkańców już od najmłodszych lat. Należy mieć na uwadze dynamicznie zmieniający się rynek pracy i aktualne potrzeby inwestycyjne miasta. Na przestrzeni kilkunastu lat znacznie zmienił się profil działalności gospodarczej na terenie Będzina. Część działań związanych z poprawą przedsiębiorczości miasta będzie realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie, przy jednoczesnym wsparciu Urzędu Miejskiego w Będzinie. Dzięki odpowiednio dobranym kierunkom działań rynek pracy będzie się dostosowywał do bieżących potrzeb. Na terenie miasta największy udział mają mikro i małe przedsiębiorstwa, wpływając w największym stopniu na gospodarkę Będzina. Miasto powinno wpierać mieszkańców w zakresie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
3.2. Wsparcie mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości	Realizowanie wizyt studyjnych dzieci i młodzieży w firmach z terenu miasta
	Uczestniczenie w inicjatywach samorządu gospodarczego w zakresie diagnozowania potrzeb branżowych
	Zwiększenie liczby usług on-line dla przedsiębiorców
	Realizacja programów wsparcia dla przedsiębiorców

Strefa gospodarcza	
Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz rozwój branży turystycznej	
Niezwykle wysoki potencjał turystyczny miasta nie jest jeszcze w pełni wykorzystany. Jednym z kierunków rozwoju turystyki na terenie miasta powinna być turystyka przemysłowa. Aby turystyka stanowiła ważny filar działalności miasta w kolejnych latach niezbędnym jest stworzenie odpowiedniego zaplecza turystycznego dla osób przyjezdnych. Działania z zakresu rozwoju branży turystycznej będą realizowane bezpośrednio przez przedsiębiorców, jednakże odpowiednie systemy wsparcia mogą zachęcić inwestorów do rozwoju swoich usług właśnie na terenie miasta Będzina.	
Cel operacyjny	**Wykaz kierunków działań/działań**
3.3. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne	Podejmowanie działań na rzecz rozwoju turystyki przemysłowej
	Tworzenie warunków dla rozwoju bogatej i różnorodnej bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie Będzina
	Wparcie dla firm z branży okołoturystycznej
	Tworzenie produktów turystyki miejskiej

VI. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Stała obserwacja procesu wdrażania Strategii oraz efektów podejmowanych działań stanowi jeden z kluczowych elementów dla powodzenia całego procesu realizacji zamierzeń rozwojowych zdefiniowanych w misji i wizji miasta. Odpowiednio zaplanowany, właściwie wdrożony i sprawnie funkcjonujący system monitoringu jest podstawowym narzędziem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie oceny stopnia zaimplementowania zapisów Strategii oraz warunkującym skuteczne zarządzanie procesem jej wdrażania.

Oczekiwane rezultaty planowanych działań będą badane na podstawie wyznaczonych wskaźników monitoringu, przedstawionych w poniższych tabelach.

Tabela 5. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy przestrzennej.

Strefa przestrzenna				
Cel operacyjny 1.1.Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej				
Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa – 2020 rok	Oczekiwany trend	Źródło danych
Długość zmodernizowanych dróg w badanym roku	km	0,824	↑	Urząd Miejski
Długość zmodernizowanych chodników w badanym roku	km	1,294	↑	Urząd Miejski
Długość wybudowanych chodników w badanym roku	km	0,125	↑	Urząd Miejski
Długość ścieżek rowerowych	km	8,296	↑	Urząd Miejski
Liczba zmodernizowanych/wybudowanych punktów świetlnych w badanym roku	szt.	37	↑	Urząd Miejski
Liczba zmodernizowanych przystanków autobusowych w badanym roku	szt.	10	↑	Urząd Miejski
Procent miasta objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	%	70	↑	Urząd Miejski
Cel operacyjny 1.2. Rozwój infrastruktury technicznej i mieszkaniowej				
Długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej	km	0,15	↑	MPWIK Sp. z o.o.
Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej	km	0,56	↑	MPWIK Sp. z o.o
Liczba mieszkań socjalnych udostępnionych w badanym roku	szt.	284	↑	Urząd Miejski
Liczba zrealizowanych działań budownictwa publicznego, w tym dla osób młodych (liczba mieszkań w badanym roku)	szt.	0	↑	Urząd Miejski
Cel operacyjny 1.3. Zwiększona dostępność i wykorzystanie obiektów zabytkowych w celu rozwoju turystyki weekendowej				
Procent zabytków z tablicami informacyjnymi w języku angielskim	%	0	↑	Urząd Miejski
Długość szlaków turystycznych	km	24,9	↑	Urząd Miejski
Liczba obiektów na szlaku techniki	szt.	0	↑	Urząd Miejski

Liczba podjętych działań z zakresu turystycznego zagospodarowania przestrzeni wokół obiektów zabytkowych w badanym roku	szt.	12		Urząd Miejski
Cel operacyjny 1.4. Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego				
Liczba ztermomodernizowanych budynków (użyteczności publicznej, komunalnych, wielorodzinnych) w badanym roku	szt.	8	↑	Urząd Miejski
Liczba dofinansowań do likwidacji kotłów węglowych w badanym roku	szt.	95	↑	Urząd Miejski
Procent pojazdów niskoemisyjnych i zeroemisyjnych w komunikacji zbiorowej na terenie miasta	szt.	3	↑	Urząd Miejski
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych w badanym roku	ha	2,95	↑	Urząd Miejski
Powierzchnia terenów zielonych	ha	213,44	↑	GUS
Masa zmieszanych odpadów komunalnych w strumieniu odpadów w badanym roku	Mg	14 554,88	↓	Urząd Miejski
Powierzchnia zagospodarowanych terenów nadrzecznych	ha	0	↑	Urząd Miejski
Liczba zrealizowanych działań z zakresu edukacji ekologicznej	szt.	118	↑	Urząd Miejski
Cel operacyjny 1.5. Dostosowanie do wyzwań wynikających ze zmian klimatu				
Powierzchnia w przestrzeni miejskiej – wertykalnych ogrodów, parków kieszonkowych, ogrody deszczowych	ha	0	↑	Urząd Miejski
Liczba zielonych przystanków autobusowych	szt.	0	↑	Urząd Miejski
Liczba zrealizowanych działań w ramach systemu alarmowania ludności w badanym roku	szt.	171	↑	Urząd Miejski
Cel operacyjny 1.6. Nowoczesne zarządzanie miastem				
Liczba e- usług dostępnych dla klienta zewnętrznego	szt.	0	↑	Urząd Miejski
Długość wykonanej sieci światłowodowej w badanym roku	km	0	↑	Urząd Miejski
Liczba wydanych materiałów promocyjnych w badanym roku	szt.	27	↑	Urząd Miejski

Kwota pozyskanych środków zewnętrznych w badanym roku	zł	8.319.382,82	↑	Urząd Miejski

Tabela 6. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy społecznej.

Strefa społeczna				
Cel operacyjny 2.1. Wzmacnianie bezpieczeństwa				
Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa – 2020 rok	Oczekiwany trend	Źródło danych
Liczba zamontowanych kamer monitoringu wizyjnego w badanym roku	szt.	2	↑	Urząd Miejski
Liczba projektów profilaktyczno - edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa publicznego w badanym roku	szt.	5	↑	Urząd Miejski
Cel strategiczny 2.2. Poprawa warunków i jakości kształcenia				
Liczba nowych dodatkowych zajęć szkolnych pozalekcyjnych	szt.	120	↑	Placówki oświatowe
Liczba nowych miejsc w żłobkach	szt.	200	↑	Urząd Miejski
Liczba nowych przyszkolnych obiektów sportowych	szt.	1	↑	Urząd Miejski
Liczba nowych zajęć dodatkowych o charakterze sportowo-rekreacyjnym	szt.	100	↑	Placówki oświatowe
Liczba doposażonych placówek oświatowych pod kątem sprzętu informatycznego	Liczba placówek	10	↑	Urząd Miejski
Cel strategiczny 2.3.Dostępna szeroka, atrakcyjna oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna (aktywny mieszkaniec)				
Liczba miejsc aktywnej rekreacji dla mieszkańców	szt.	46	↑	Urząd Miejski
Liczba wydarzeń sportowych i rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym w badanym roku	szt.	190	↑	Urząd Miejski
Liczba wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych w badanym roku	szt.	38	↑	Urząd Miejski
Liczba wydarzeń o zasięgu metropolitalnym na terenie Będzin – Arena w badanym roku	szt.	0	↑	Urząd Miejski

Liczba wydarzeń o zasięgu metropolitalnym na terenie plaży miejskiej w badanym roku	szt.	20	↑	Urząd Miejski
Cel strategiczny 2.4.Wysokiej jakości usługi społeczne, w tym zdrowotne				
Liczba działań informacyjnych w zakresie zapobiegania i leczenia chorób cywilizacyjnych w badanym roku	szt.	65	↑	Urząd Miejski
Liczba działań z zakresu wsparcia działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku w badanym roku	szt.	35	↑	Urząd Miejski
Liczba rodzin korzystających z pomocy psychologicznej, terapeutycznej w badanym roku	szt.	370	↑	MOPS
Kwota wsparcia dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej w badanym roku	zł	3.281.054,00	↑	MOPS
Liczba działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej w szkołach w badanym roku	szt.	40	↑	Placówki oświatowe

Tabela 7. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy gospodarczej.

Strefa gospodarcza				
Cel operacyjny 3.1. Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej miasta				
Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa – 2020 rok	Oczekiwany trend	Źródło danych
Powierzchnia dostępnych komunikacyjne terenów inwestycyjnych, uregulowanych własnościowo i prawnie	ha	27,4	↑	Urząd Miejski
Liczba inwestorów zagranicznych inwestujących na terenie miasta w badanym roku	Liczba inwestorów	0*	↑	Urząd Miejski
Powierzchnia terenów poprzemysłowych wykorzystanych inwestycyjne w badanym roku	ha	0*	↑	Urząd Miejski
Cel strategiczny 3.2. Wsparcie mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości				
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w badanym roku	szt.	397	↑	GUS
Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta	szt.	7008	↑	GUS

Liczba działań z zakresu rozwoju przedsiębiorczości w placówkach oświatowych w badanym roku	szt.	5	↑	Placówki oświatowe
Cel strategiczny 3.3. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne				
Liczba miejsc noclegowych (łóżek) na terenie miasta	szt.	925	↑	Urząd Miejski
Liczba przedsiębiorstw okołoturystycznych na terenie miasta	szt.	35	↑	Urząd Miejski

* dotyczy tylko terenów gminnych

VII. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ GMINY BĘDZIN

Aspiracją rozwojową gminy Będzin jest bycie miejscem przyjaznym do życia, w którym ludzie chcą mieszkać, pracować i wypoczywać. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: w zakresie ochrony środowiska, poprawy jakości przestrzeni publicznej, ale także wyznaczaniu terenów inwestycyjnych, gdzie możliwy jest stabilny rozwój funkcji mieszkaniowych oraz gospodarczych, w tym usługowych wspierających funkcję mieszkaniową.

Polityka przestrzenna Miasta Będzina oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju, pozostaje nadal jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą na najbliższe lata.

Mając powyższe na uwadze proces decyzyjny będzie następował w oparciu o możliwości wykorzystania przestrzeni pod kątem przewidywanych ingerencji w jej struktury, ale również będzie stanowił odpowiedź na problemy przestrzeni (takie jak m.in. rozpraszanie zabudowy, degradację struktury funkcjonalno-przestrzennej, nieefektywne wykorzystanie przestrzeni skutkujące utratą terenów zielonych, działania w przestrzeni naruszające krajobraz i dziedzictwo kulturowe, konflikty pomiędzy użytkownikami przestrzeni).

Wymiar przestrzenny Strategii Rozwoju Miasta Będzina będzie realizowany poprzez:

1. ukierunkowanie działań na konkretnych obszarach i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów,
2. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Rolą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju, do powstania której przyczynią się efekty realizacji celów rozwojowych strategii, również tych z zakresu zagospodarowania przestrzennego.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej gminy Będzin, realizowane są poprzez m.in. cele operacyjne zawarte w niniejszym dokumencie Strategii Rozwoju Miasta Będzina. Nierozerwalnym instrumentem wdrażania polityki przestrzennej jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Będzin, które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które są sukcesywnie aktualizowane, bądź opracowywane, tak by realizowały kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego określone w Studium. Powyższe dokumenty stanowią elementy kształtowania polityki przestrzennej na terenie gminy Będzin.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Mając na względzie obowiązujące na szczeblu lokalnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wskazano na syntetyczny i wizyjny charakter modelu.

Przejawem zintegrowanego podejścia w planowaniu rozwoju jest określenie w Strategii Rozwoju Miasta Będzina ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Ustalenia i rekomendacje wskazują na przewidywane czy pożądane działania w dziedzinie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, np. potrzebę: planowania struktur wielofunkcyjnych, utrzymania terenów objętych ochroną, rewitalizację terenów poprzemysłowych.

Zidentyfikowane ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie sygnalizują działania planistyczne niezbędne lub pożądane do realizacji strategii. Ich zakres ustalano, biorąc pod uwagę stopień aktualności dokumentów planistycznych.

Gmina Będzin stawia na ochronę dziedzictwa kulturowego w tym poprzemysłowego, ochronę walorów środowiskowych, wzmocnienie błękitno-zielonej infrastruktury z wykorzystaniem walorów turystycznych, rozwój sportowo-rekreacyjny, rewitalizację przestrzeni publicznych miasta oraz rozwój gospodarczy.

Obszary Strategicznej Interwencji

Obszar strategicznej interwencji to określony w Strategii Rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub

trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

Dwa aspekty OSI

W Strategii Rozwoju Miasta Będzina do tematyki obszarów strategicznej interwencji nawiązano w dwóch poniższych aspektach:

- Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań,
- Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z wyznaczonymi celami długookresowymi.

OSI określone w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2030 zidentyfikowano OSI problemowe zaliczając Miasto Będzin do gmin objętych procesem transformacji górniczej czyli takich na których występują tereny pogórnicze po zakończonej już działalności wydobywczej.

Gminne Obszary Strategicznej Interwencji

GMINNE OSIE PROBLEMOWE (przestrzenne)

Do terenów, którym należy przyznać priorytetowe wsparcie zaliczane są obszary poprzemysłowe w tym takie, na których prowadzono w przeszłości działalność górniczą, a której skutki widoczne są do dziś i wiążą się z koniecznością podjęcia działań rewitalizacyjnych. Niezwykle problematyczne jest efektywne zagospodarowanie tych obszarów na cele rozwojowe regionu.

Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021-2030

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

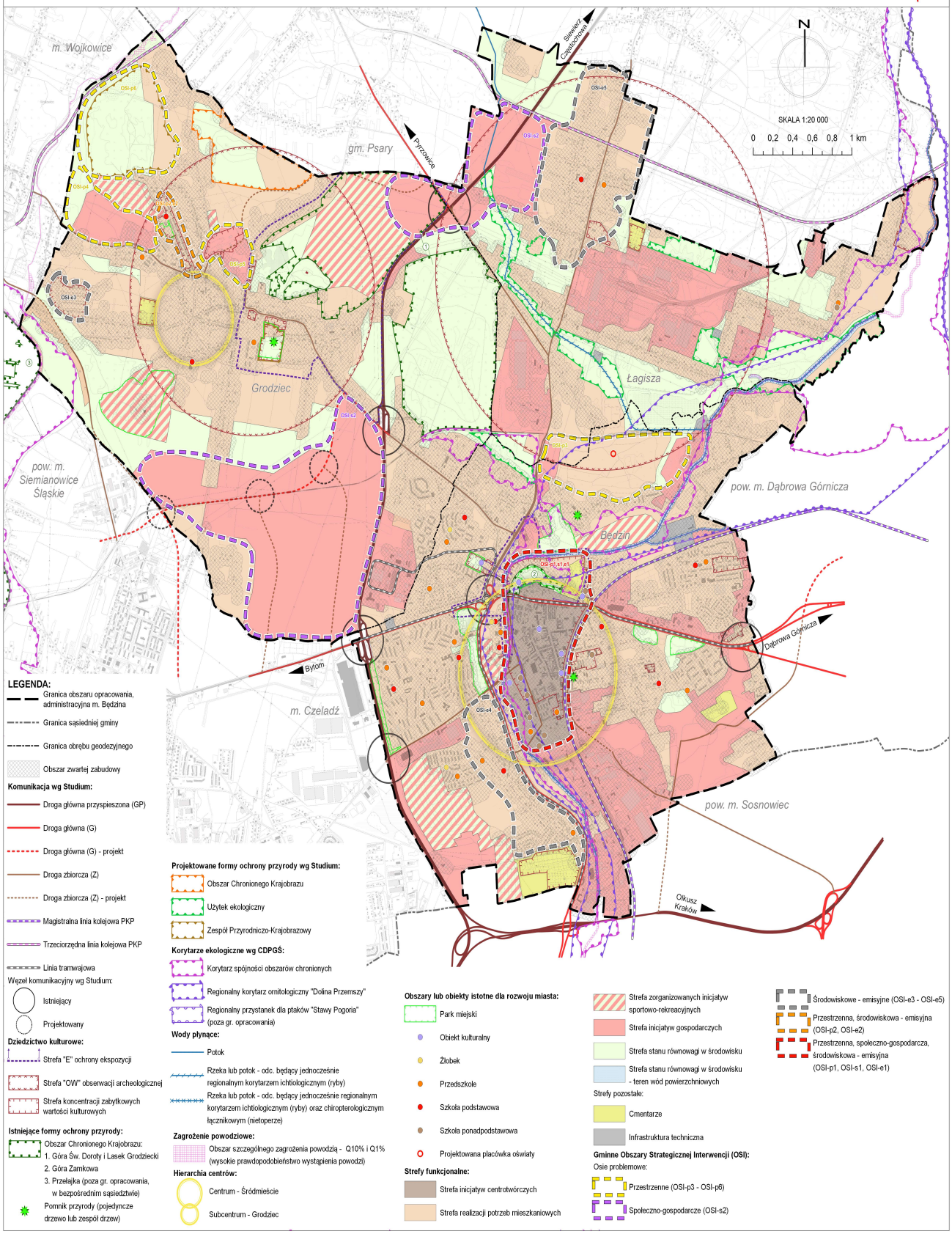

Objaśnienia do załącznika graficznego: „Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021-2030. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej".

Obszar zwartej zabudowy

Został wyznaczony w oparciu o definicję, zawartą w art. 4 ust. 30 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, jednak za zwartą zabudowę uznano zgrupowanie nie mniej niż 3 budynków (a nie 5, jak jest to ujęte w art. 4 ust. 29 ww. ustawy). Jako materiał wejściowy wykorzystano dane wektorowe – ewidencję gruntów i budynków.
Jest to więc obszar wyznaczony przez obwiednię (bufor) prowadzoną w odległości 50 m od zewnętrznej krawędzi budynków wg egib, z wyłączeniem obszarów zawierających mniej niż 3 budynki.

Dziedzictwo kulturowe

- **Strefa „E" ochrony ekspozycji, strefa „OW" obserwacji archeologicznej:**
  Na podstawie obowiązującego „Studium uwarunkowań i kierunków…".
- **Strefa koncentracji zabytkowych wartości kulturowych:**
  Pozostałe strefy oraz miejsca koncentracji obiektów zabytkowych, wskazane w obowiązującym „Studium uwarunkowań i kierunków…" (przedstawione sumarycznie, scalone).

Strefy funkcjonalne

- **Strefa inicjatyw centrotwórczych:**
  Obszar Śródmieścia, w tym tereny zabudowane w rejonie Wzgórza Zamkowego.
- **Strefa realizacji potrzeb mieszkaniowych:**
  Strefy wielofunkcyjne, tj. wszystkie tereny mieszkaniowe wraz z przynależnymi do nich terenami zieleni oraz usługami, związanymi bezpośrednio z realizacją lokalnych potrzeb.
- **Strefa zorganizowanych inicjatyw sportowo-rekreacyjnych:**
- Tereny usług sportu i rekreacji o znaczeniu ogólnomiejskim;
- Tereny rodzinnych ogrodów działkowych (z pominięciem wyznaczonych w Studium niewielkich powierzchniowo terenów ZD, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy do której przynależą, które zostały włączone do stref realizacji potrzeb mieszkaniowych).
- **Strefa inicjatyw gospodarczych:**
- Tereny przemysłowe i usługowe o znaczeniu ponadlokalnym;
- Kluczowe tereny infrastruktury technicznej, związanej z wytwarzaniem energii (Elektrownia Łagisza).
- **Strefa stanu równowagi w środowisku:**

Tereny o charakterze przyrodniczym, w tym lasy oraz inne tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej o znaczeniu ogólnomiejskim;

- **Strefa stanu równowagi w środowisku – teren wód powierzchniowych.**
  Tereny większych cieków wodnych, tj. rz. Przemsza, potok Pogoria
- **Strefy pozostałe:**
  - **Cmentarze;**
  - **Infrastruktura techniczna:**

  Pozostałe (względem wymienionych w pkt 4) wydzielone tereny infrastruktury technicznej.

Gminne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Osie problemowe:

- **Przestrzenne:**
- OSI-p3: Kopalnia Brzozowica,
- OSI-p4: Kopalnia Grodziec,
- OSI-p5: Cementownia Grodziec,
- OSI-p6: Góra Kijowa;
- **Społeczno-gospodarcze:**
- OSI-s2: dwa tereny inwestycyjne zlokalizowane wzdłuż drogi krajowe DK86 (jeden w północnym odcinku ww. drogi, drugi – w południowym);
- **Środowiskowe – emisyjne:**
- OSI-e3: „domki fińskie”,
- OSI-e4: Małobądz (część południowa),
- OSI-e5: Łagisza (część północna);
- **Przestrzenna i środowiskowa-emisyjna:**
- OSI-p2, OSI-e2: osiedle robotnicze przy ul. Konopnickiej;
- **Przestrzenna, społeczno-gospodarcza i środowiskowa-emisyjna:**
- OSI-p1, OSI-s1, OSI-e1: obszar centrum – Śródmieście wraz z terenami przyległymi pomiędzy rzeką Przemszą, a linią tramwajową.

• OSI-p1,s1,e1: OBSZAR CENTRUM ŚRÓDMIEŚCIE

Problemem Śródmieścia jest duża ilość starych, zabytkowych kamienic oraz licznych zespołów i obiektów o wysokich wartościach historyczno-kulturowych o najważniejszym znaczeniu dla miasta i wyróżniających się na tle innych w regionie w tym m.in.: układ urbanistyczny wraz ze wzgórzem zamkowym, zamek obronny, pozostałości dawnych murów obronnych miasta przy ul. Podzamcze, kościół parafialny pod wezwaniem Świętej Trójcy, kościół cmentarny pod wezwaniem świętego Tomasza, pałac Mieroszowskich, budynek mieszkalny zwany Domem Wójta przy ul. Czeladzkiej. Dokonując oceny stanuzachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze

Śródmieścia należy stwierdzić, iż duża część obiektów podlegała już działaniom konserwatorskim i remontowym.

Oceniając z kolei stan techniczny budynków mieszkalnych, standard lokali mieszkaniowych oraz jakość struktury przestrzenno-funkcjonalnej zwraca się uwagę na pilną potrzebę termomodernizacji i odnowy elewacji budynków. Lokale mieszkalne są mało atrakcyjne. W niektórych i wcale nie tak mało licznych przypadkach remonty budynków zostały ograniczone wyłącznie do frontowej elewacji.

W obszarze „Śródmieście" zlokalizowane jest blisko 60% zasobu mieszkań komunalnych Będzina. Znajduje się tu również większość obiektów użyteczności publicznej miasta.

- ## OSI-p2, e2: OBSZAR GRODZIEC

Grodziec charakteryzuje się silną koncentracją problemów przestrzenno-funkcjonalnych. Tereny zdegradowane związane z działalnością górniczą, czy przemysłową w sposób negatywny wpłynęły na stan ładu przestrzennego. Interwencji wymagają **osiedle robotnicze przy ul. Konopnickiej w Grodźcu**, które stanowi ciekawy przykład zagłębiowskiego osiedla robotniczego. Osiedle z czerwonej cegły powstało w okresie zaborów dla pracowników Grodzieckiego Towarzystwa Kopalń Węgla i Zakładów Przemysłowych założonego w 1899 roku. Budynki charakteryzują się zróżnicowaną architekturą oraz położeniem w pobliżu dawnego zakładu pracy. Przestrzeń osiedlowa wypełniona jest tzw. „blaszakami", brak jest przestrzeni zielonej czy rekreacyjnej, co stanowi o niskiej jakości zamieszkania w tym miejscu.

- ## OSI-p3: Kopalnia Brzozowica

Obecnie stanowi nieużytek o powierzchni ponad 53 ha gruntów – teren dawnej Kopalni Odkrywkowej Węgla Kamiennego "Brzozowica" zbudowanej w latach 1952-56. Dnia 1.07.1958 roku kopalnia została włączona w skład KWK Gen. Zawadzki i działała do roku 1968. Po likwidacji kopalni odkrywkowej teren został zrekultywowany.

- ## OSI-p4: Kopalnia Grodziec

Nadal pozostaje niezagospodarowana wolna przestrzeń po dokonanych wyburzeniach obiektów Kopani Grodziec.

Po zamknięciu kopalni „Grodziec", która była żywicielką wielu rodzin dzielnicę dotknęło wiele negatywnych skutków, które do dziś są odczuwalne zarówno w przestrzeni, jak i w sferze społecznej. Ostatnią tonę węgla wydobyto w 1999 roku, a kopalnię ostatecznie zlikwidowano w 2001 r. Jeszcze na koniec grudnia 1996 r. kopalnia zatrudniała 1740 pracowników. Nie tylko, dzielnica, ale również całe miasto znalazło się w trudnej sytuacji gospodarczej poprzez nagły, radykalny wzrost bezrobocia.

- ## OSI-p5: Cementownia Grodziec

Opuszczony obecnie teren Cementowni Grodziec, o dość dużej powierzchni około 11 ha, stanowi ruinę, jednak mimo obecnego stanu zabudowy wciąż widać majestatyczne piękno, które przyciąga miłośników obiektów postindustrialnych. Szczególnie charakterystyczne obiekty cementowni to budynek zbiorników szlamowych datowany na lata 1926/1927 oraz 5 silosów połączonych pomostem transportera cementu wraz z „wieżą konwojera" (dominanty krajobrazowe) datowane na lata 1926-1930.
Obiekty niniejsze wpisane zostały do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego pod nr A/763/2021 jako stanowiące świadectwo minionej epoki, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na wartość historyczną, artystyczną i naukową. Świadczą bowiem o przemysłowej przeszłości nie tylko miejscowości, ale i całego regionu jak również ilustrują przemiany społeczno-gospodarcze.

- ## OSI-p6: Góra Kijowa

Miejscem w dużym stopniu wyeksploatowanym przez byłą Cementownię w Grodźcu, niewykorzystanym i niezagospodarowanym pozostaje Góra Kijowa (dawny kamieniołom Cementowni Grodziec). Stan obecny wymaga uporządkowania terenu bez uszczerbku dla naturalnej przestrzeni.

CELE STRATEGICZNE (PRIORYTETOWE) – dot. OSI-p3,p4,p5,p6:

Cel strategiczny Nr 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska

Cel operacyjny 1.3. Zwiększona dostępność oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przemysłowego

Kierunek działań: Adaptacja obiektów i terenów poprzemysłowych na cele rozwojowe regionu
Kierunek działań: Tworzenie nowych szlaków turystycznych, w tym utworzenie szlaku zabytków techniki

Rewitalizacji przestrzennej w tym podjęcia działań mających na celu poprawę stanu dzielnicy, szczególnie w takich dziedzinach jak układ komunikacyjny, zabudowa mieszkaniowa i usługowa, przestrzenie wewnątrzosiedlowe wymaga Śródmieście Będzina.

CELE STRATEGICZNE (PRIORYTETOWE) – dot. OSI-p1,p2:

Cel strategiczny Nr 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska

Cel operacyjny 1.1. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej i komunikacyjnej

Kierunek działań: Odnowa funkcjonalna i estetyczna szczególnie centrum miasta, osiedli mieszkaniowych i starych dzielnic

Kierunek działań: Intensyfikacja działań rewaloryzacyjnych ze wzbogaceniem funkcji centrotwórczych

OSI określone w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2030 zidentyfikowano OSI problemowe zaliczając Miasto Będzin do gmin tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze (znaczna utrata funkcji).

GMINNE OSI PROBLEMOWE (społeczno-gospodarcze)

- **OSI-p1,s1,e1:** Obszar Śródmieścia cechuje się nagromadzeniem negatywnych zjawisk społecznych: wysokiego poziomu bezrobocia, wysokiego wskaźnika ubóstwa i wykluczenia oraz wysokiego wskaźnika przemocy w rodzinie.

  Oprócz koncentracji problemów społecznych obszar cechuje się też koncentracją problemów gospodarczych, które charakteryzują się między innymi małą trwałością działających podmiotów gospodarczych, słabo rozwiniętą sferą usług na rzecz lokalnej ludności mimo centralnego położenia oraz dużym odsetkiem podmiotów posiadających zaległości w podatku od nieruchomości.

CELE STRATEGICZNE (PRIORYTETOWE)

Cel strategiczny Nr 3 Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz rozwój branży turystycznej

Cel operacyjny 3.2 Wsparcie mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości

Kierunki działań; Uczestniczenie w inicjatywach samorządu gospodarczego w zakresie diagnozowania potrzeb branżowych

Kierunki działań: Realizacja programów wsparcia dla przedsiębiorców

- **OSI-s2:** Tereny inwestycyjne zlokalizowane wzdłuż drogi krajowej DK 86 to obszar o niewykorzystanym dotychczas potencjale rozwojowym – gospodarczym głównie z uwagi na brak rozwiązań komunikacyjnych i niedorozwój infrastruktury technicznej.

CELE STRATEGICZNE (PRIORYTETOWE)

Cel strategiczny Nr 3 Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz rozwój branży turystycznej

Cel operacyjny 3.1 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej miasta

Kierunek działań: Uzbrojenie terenów inwestycyjnych, w tym poprawa dostępności komunikacyjnej do terenów inwestycyjnych

OSI określone w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2030 wśród gmin z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza wskazuje miasto Będzin jako III obszar czyli taki, w którym nastąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich badanych wskaźników.

GMINNE OSI PROBLEMOWE (środowiskowe)

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w gospodarce komunalnej są procesy spalania paliw dla potrzeb ogrzewania budynków oraz produkcji ciepłej wody użytkowej. Na terenie miasta Będzina zlokalizowanych jest kilka kotłowni lokalnych, które wykorzystują jako nośniki energii: węgiel, gaz ziemny, olej opałowy. W zabudowie jednorodzinnej do ogrzewania wykorzystuje się głównie kotły węglowe, które są głównym źródłem niskiej emisji.

Jako obszary problemowe należy tu wskazać:

- **OSI-p1,s1,e1:** Śródmieście (centrum),
- **OSI-p2, e2:** Grodziec – os. Konopnicka,
- **OSI-e3:** Grodziec – domki fińskie,
- **OSI-e4:** Małobądz (część południowa),
- **OSI-e5:** Łagisza (część północna).

Ruch komunikacyjny na terenie miasta Będzina jest również źródłem emisji zanieczyszczeń. Na wielkość emisji z transportu drogowego (komunikacji) ma wpływ ilość i rodzaj poruszających się pojazdów, ich stan techniczny oraz rodzaj i stan nawierzchni dróg, izolacja ich przez ekrany od zabudowy mieszkalnej. W wyniku transportu wytwarzane są m.in. takie zanieczyszczenia jak: pyły (z opon, nawierzchni, klocki hamulcowe), tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory. Całkowita długość gminnych dróg publicznych na terenie miasta Będzina wynosi 92,45 km. Równocześnie w strukturze ciągów komunikacji kołowej w mieście, dominują drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (bitumicznej i betonowej), które stanowią 97,9% łącznej długości dróg o nawierzchni twardej oraz 92,5% ogólnej długości wszystkich dróg zlokalizowanych w granicach administracyjnych miasta Będzina.

CELE STRATEGICZNE (PRIORYTETOWE)

Cel strategiczny Nr 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska

Cel operacyjny 1.4 Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego

Kierunek działań: Poprawa jakości powietrza poprzez modernizację energetyczną budynków (użyteczności publicznej, komunalnych, wielorodzinnych)

Kierunek działań: Wymiana kotłów zgodnie z tzw. Uchwałą antysmogową Sejmiku Województwa Śląskiego wraz z działalnością kontrolną

Kierunek działań: Rozwój niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu zbiorowego (rozwój elektromobilności)

Kierunek działań: Poprawa warunków komunikacji pieszej i rowerowej

Kolejnymi ważnymi czynnikami, które będą wpływać znacząco w przyszłości na rozwój regionu w tym miasta Będzina są tendencje demograficzne i starzenie się społeczeństwa oraz czwarta rewolucja przemysłowa,w tym szereg zmian, które będą jej towarzyszyć. Z pewnością pojawią się nowe wyzwania, które trudno obecnie zaprognozować, a czego najlepszym dowodem jest obecny kryzys i jego skutki związane z zupełnie nowym i nagłym zagrożeniem, czyli epidemią COVID-19.

VIII. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ NA TERENIE MIASTA

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Będzina zostało przyjęte Uchwałą Nr XLII/398/2013 Rady Miejskiej Będzina z dnia 30 września 2013 r. Obowiązujące Studium należy uaktualnić do obecnie obowiązujących przepisów prawnych oraz potrzeb zagospodarowania przestrzennego, w uwzględnieniu do zrealizowanych w ubiegłych latach inwestycji.

Istnieje także konieczność uzupełnienia istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze względu na ich niepełność.

Polityka przestrzenna miasta Będzina powinna uwzględniać powstałe w ostatnich latach obszary rekreacyjne, w tym głównie zagospodarowane bulwary rzeki Czarnej Przemszy, plaże miejską, strefy aktywności rodzinnej, parki oraz liczne tereny zielone jako obszary wysokiego zainteresowania na poziomie lokalnym i ponadlokalnym. Kształtowanie polityki przestrzennej miasta powinno uwzględniać

planowany szlak zabytków techniki oraz istniejące zabytki, które wpłyną na rozwój turystyczny miasta oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

W zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w na terenie miasta Będzina należy uwzględnić również:

- porządkowanie istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta,
- wypełnianie struktury osadniczej miasta w ramach terenów już zurbanizowanych oraz wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych z poszanowaniem terenów stanowiących system przyrodniczy miasta,
- minimalizacja konfliktów funkcjonalnych i przestrzennych, wywołujących negatywne skutki środowiskowe, społeczne i gospodarcze,
- rozwój funkcji centrotwórczych Śródmieścia,
- rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnych miasta o zasięgu lokalnym oraz ponadlokalnym,
- rozwój funkcji kulturalnych miasta o zasięgu lokalnym oraz ponadlokalnym,
- wykorzystywanie dla potrzeb gospodarczych rezerw terenowych w ramach obszarów zainwestowanych, a także wyznaczanie nowych terenów,
- realizacja zabudowy mieszkaniowej uzupełniającej oraz wyznaczenie nowych terenów niskiej zabudowy mieszkaniowej; nie przewiduje się nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową wysoką i średniowysoką, w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej rozwijanie działalności usług podstawowych, wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej
  i społecznej;
- ochronę i poprawę stanu podstawowych komponentów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego,
- utrwalanie i powiązanie systemu przyrodniczego miasta (publiczna zieleń urządzona, przyrodnicze tereny otwarte, lasy i zieleń o charakterze leśnym, cmentarze, wody powierzchniowe) oraz objęcie ochroną prawną najcenniejszych jego elementów,
- ochrona obiektów i obszarów zabytkowych wraz z terenem przyległym,
- odpowiednią ekspozycje obszarów zabytkowych,
- przekształcenie zdegradowanych terenów pogórniczych oraz poprzemysłowych,
- rozbudowa systemu tras rowerowych pełniących funkcje rekreacyjne, a jednocześnie zapewniających alternatywny w stosunku do ruchu samochodowego i pieszego sposób poruszania się po obszarze miasta,
- rozwój lokalnej przedsiębiorczości pod kątem turystyki weekendowej,
- pełne wyposażenie miasta w sieci i urządzenia infrastrukturalne.

IX. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z WYTYCZNYMI I ZAŁOŻENIAMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w przedmiotowej *Strategii*, są spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w *Strategii* z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych, na których opiera się przedmiotowa *Strategia* jest Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030", stanowiąca podstawę do sporządzania kierunków i obszarów rozwoju miasta, które powinny być spójne z założeniami całego województwa śląskiego i nie powinny wykraczać poza ich zakres.

W poniższej tabeli przedstawiono analizę porównawczą celów strategicznych i operacyjnych wyznaczonych w ramach opracowania przedmiotowej Strategii w odniesieniu do zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Tabela *8*. Spójność *Strategii Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030* z dokumentami wyższego rzędu.

	Cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030	**Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój i wysoka jakość środowiska**						**Cel strategiczny 2: Rozwój społecznie wrażliwy**				**Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz rozwój branży turystycznej**		
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych	1.1. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej i komunikacyjnej	1.2. Rozwój infrastruktury technicznej i mieszkaniowej	1.3. Zwiększona dostępność i wykorzystanie obiektów zabytkowych w	1.4. Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego	1.5. Dostosowanie do wyzwań wynikających ze zmian klimatu	1.6. Nowoczesne zarządzanie miastem	2.1.Wzmacnianie bezpieczeństwa	2.2.Poprawa warunków i jakości kształcenia	2.3.Dostępna szeroka, atrakcyjna oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna (aktywny mieszkaniec)	2.4.Wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne	3.1.Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej miasta	3.2. Wsparcie mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości	3.3.Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo													
	1.2 Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze													
	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska													
	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych													

	1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	■												
	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego								■					
	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym											■	■	■
	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach											■		
	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem						■							
	3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym						■							
	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.						■		■		■			
	3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.													
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną											■	■	■
	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony							■	■	■	■			
	III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu											■	■	■

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	A.1. Konkurencyjna gospodarka											■		
	A.2. Innowacyjna gospodarka													
	A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość												■	■
	B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych										■			
	B.2. Aktywny mieszkaniec									■				
	B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji I nauki								■					
	D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny	■												
	D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu											■	■	■
	D.3. Nowoczesna administracja publiczna						■							
	C.1. Wysoka jakość środowiska				■									
	C.2. Efektywna infrastruktura	■												
	C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu					■								

X. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Prawidłowy proces wdrażania *Strategii* opiera się na wielu czynnikach. Jednym z kluczowych zadań miasta jest współpraca władz lokalnych z mieszkańcami.

Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030 nie stanowi aktu prawa miejscowego, jednak powinna być elementem przewodnim przy dalszych planach rozwojowych miasta. Jako że Strategia jest dokumentem wieloletnim i obejmuje okres 9 lat, wdrażanie strategii powinno odbywać się etapowo. Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie powinny być Władze Miasta (w tym Prezydent oraz Urząd Miejski).

Organem odpowiedzialnym za realizację dokumentu Strategii jest Prezydent. *Strategia* wdrażana będzie bezpośrednio przez Urząd Miejski w Będzinie, zgodnie z ich kompetencjami oraz przez jednostki podległe Urzędowi Miejskiemu.

Realizacji Strategii służyć będą narzędzia w postaci strategii sektorowych, funkcjonalnych planów i programów, określające szczegółowo sposoby realizacji celów. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty. Powinny one zostać zaktualizowane w celu dostosowania do nowych celów strategicznych. Realizacja niektórych z tych celów będzie wymagała opracowania nowych polityk, planów lub programów.

W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Miasto uaktualni studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także sporządzi ocenę aktualności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

10.1 Monitoring

Podstawowym celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności i efektywności działań, określonych w ramach celów i działań ujętych w dokumencie. Monitoring pozwoli sprawdzić, czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem, a osiągane rezultaty odpowiadają założeniom.

Proces monitoringu powinien uwzględniać wskaźniki monitoringu przypisane poszczególnym działaniom (wskazane w rozdziale Oczekiwane rezultaty prowadzonych działań). Monitoring powinien być prowadzony co najmniej raz w roku.

10.2. Ewaluacja

Ewaluacja dotyczy oceny stopnia realizacji założeń Strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu *Strategia* rozwiązuje realne problemy miasta i jej mieszkańców.

Głównym celem badania ewaluacyjnego jest ocena trafności, skuteczności i efektywności celów strategicznych i celów operacyjnych przyjętych w Strategii.

Ewaluacja *Strategii Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030* będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań (ex ante) – odpowiada na pytanie: Czy i w jaki sposób *Strategia* przyczyni się do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie miasta?
- ocena w trakcie realizacji działań (on-going) - odpowiada na pytanie: Czy przyjęte cele i podjęte w ich następstwie działania zmierzają we właściwym kierunku?
- ocena po realizacji działań (ex post) - ocena długoterminowego wpływu *Strategii* odpowiada na pytanie: Czy efekty wynikłe z zastosowania *Strategii* są trwałe?

Ewaluacja będzie polegała na analizie informacji uzyskanych z systemu monitoringu i badań opinii mieszkańców. Kryteriami oceny realizacji strategii będą:

- osiągnięty poziom wskaźników celów operacyjnych wpływających na realizację kierunków działań,
- stopień zaawansowania realizacji zadań przypisanych do poszczególnych celów operacyjnych,
- poziom rozwiązywania problemów zidentyfikowanych w Strategii.

W wyniku prowadzonych działań ewaluacyjnych może okazać się, że *Strategia* wymaga aktualizacji. Aktualizacja obowiązującej strategii powinna zostać przeprowadzona w przypadku zasadniczej zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, wpływających na rozwój społeczno gospodarczy oraz przestrzenny miasta.

Sugeruje się, aby ocena zasadności przeprowadzenia aktualizacji Strategii przeprowadzana była minimum co 5 lat. Za jego przeprowadzenie odpowiadał będzie Wydział Inwestycji, który określi szczegółowy zakres i metodę badania ewaluacyjnego. Badanie ewaluacyjne będzie realizowane na podstawie danych dostarczonych z podsystemu monitoringu.

Na podstawie badań ewaluacyjnych, sporządzany będzie raport z ewaluacji Strategii. Okresowe raporty z ewaluacji będą opisywały stan realizacji Strategii. Raporty z ewaluacji będą udostępniane publicznie na stronie internetowej miasta.

XI. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Chcąc zrealizować konkretne zamierzenia wynikające ze *Strategii,* oprócz zasobów ludzkich, organizacyjnych i rzeczowych, niezbędne jest posiadanie odpowiednich nakładów finansowych. Znaczna część projektów do realizacji w ramach Strategii wymaga dużych nakładów finansowych przewyższających możliwości budżetowe miasta Będzina.

Realizacja działań i projektów w ramach *Strategii* może być finansowana z następujących źródeł:

- środki własne miasta,
- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki funduszy celowych np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych,
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe.

Ze względu na wysokie koszty inwestycji możliwe jest łączenie poszczególnych możliwości finansowania.

Mając na względzie ramy czasowe obowiązywania opracowanej *Strategii Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030*, należy przyjąć, iż finansowanie działań w niej określonych będzie przypadało na końcówkę perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020, ale przede wszystkim obejmie już nowy okres Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet miasta Będzina oraz wieloletnia prognoza finansowa. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej.

Poniższa tabela przedstawia prognozę dochodów i wydatków miasta w latach obowiązywania przedmiotowej *Strategii* zgodnie z zarządzeniem Nr 0050.353.2020 Prezydenta Miasta Będzina z dnia 6 listopada 2020 roku w sprawie projektu uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Będzina na lata 2021-2034.

Tabela 9. Prognozowane środki finansowe w budżecie miasta Będzina w okresie realizacji Strategii.

Rok	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Przychody
2021	320 758 589,00	329 658 589,00	8 900 000,00
2022	317 088 317,00	311 688 317,00	5 400 000,00
2023	320 028 000,00	314 628 000,00	5 400 000,00
2024	315 578 000,00	311 578 000,00	4 000 000,00
2025	319 078 000,00	314 078 000,00	5 000 000,00
2026	319 078 000,00	314 078 000,00	5 000 000,00
2027	319 078 000,00	315 078 000,00	5 000 000,00
2028	319 078 000,00	314 078 000,00	5 000 000,00
2029	319 078 000,00	314 078 000,00	5 000 000,00
2030	319 078 000,00	314 078 000,00	5 000 000,00

Uzyskiwane przychody miasta pozwolą na realizację bądź wsparcie realizacji założeń przedmiotowej *Strategii.*

SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Tabela 1. Mieszkańcy miasta Będzina w podziale na grupy ekonomiczne w latach 2015 – 2019.....20
Tabela 2. Saldo migracji na terenie miasta w latach 2016 – 2019 w ujęciu porównawczym.....21
Tabela 3. Przyrost naturalny na terenie miasta w latach 2015 – 2019 w ujęciu porównawczym.....21
Tabela 4. Liczba lokali socjalnych na terenie miasta w latach 2015 – 2019.....22
Tabela 5. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy przestrzennej.....59
Tabela 6. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy społecznej.....61
Tabela 7. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy gospodarczej.....62
Tabela 8. Spójność Strategii Rozwoju Miasta Będzina na lata 2021 – 2030 z dokumentami wyższego rzędu.....77
Tabela 9. Prognozowane środki finansowe w budżecie miasta Będzina w okresie realizacji Strategii. 83

Rysunek 1. OSI – ośrodki wzrostu na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.....33
Rysunek 2. OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.....34
Rysunek 3. OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.....36

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Będzina w latach 2015 – 2019.....20
Wykres 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015 – 2019 na terenie miasta Będzina.....22
Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Będzina w latach 2015 – 2019.....30
Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Będzina w latach 2015 – 2019.....31

ŹRÓDŁA DANYCH